

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XV.

Celovec, petek, 28. oktober 1960

Štev. 44 (963)

Ob svetovnem dnevu varčevanja 1960

Poleg že dolgo udomačenega materinskega dneva so na našem koledarju v zadnjih letih tudi Dan zastave, Dan otroka, Dan drevesa, Dan mleka in še kakšen dan posebnega imena in pomena. Drugod imajo pravtako iste in še druge dneve. V znamenju sedanjega časa je to praznovanje posebnih dnevo. Vrvež sedanjosti namreč ne dopušča današnjemu človeku zbravnosti in premišljevanja o celoti potreb in pojavov. Zato si je ustvaril te posebne dneve za opomin, kakor svetlikajoče kamne ob robu cest, da ne pozabi v drvečem avtomobilu smeri in cilja.

Tudi „Dan varčevanja“ praznuje vsako leto ves svet kot takšen opomin. Večina človeštva še vedno živi v bedi in vsestranskem pomanjkanju. Kajti dobrine in bogastva sveta so porazdeljena v strahotnem nasprotju s potrebami. Samo pomislimo: Komaj 14 odstotkov človeštva v Ameriki uživa 47 odstotkov vseh svetovnih dohodkov, medtem ko imata Azija in Afrika, ki sta domovini 61,3 od sto zemljanov, na razpolago komaj pičlih 16,7 odstotkov dohodkov sveta! Tudi v malem in podrobnem, od človeka do človeka, je slika razlik podobna.

Tudi mi nikakor ne spadamo med bogate narode. Splošni lepoti naše pokrajine prav nič ni podobno povprečno blagostanje njenih domačinov. Samo z izredno pridnostjo in podjetnostjo izsiljujemo tej svoji rodni zemlji skope donose. Prav posebno malo pa je še drugih možnosti in virov za kritje naših potreb, kaj žele za izpolnitev premožnih, čisto prav skromnih želja posameznikov in skupnosti. Predstavniki bogatejših sosedov so nas uvrstili med nerazvite in zaostale.

Morda ob tem dejstvu kdo vprašuje, kako naj varčuje tisti, ki itak nima odveč! Odgovor je prav tako trd kakor resničen: Kdor ne varčuje, nikdar ne bo imel dovolj! To življenjsko spoznanje menda poznamo in priznamo vsi.

Bral sem nedavno spiske naše žolske mladine o varčevanju. Da bi vedel, kako misli o tej stvari rod, o katerem toliko razglašajo, da drvi slep za užitki in lahkim življenjem. Kakšno presenečenje! Vsa polnost življenja in problemov naših domov in vasi se je zrcalila v teh zvezkih: Trdo delo staršev, vsestranske potrebe mnogih bratcev in sestic, skrita odpoved mamic in še polno sanj o boljši bodočnosti otrok. In čudovito opazovanje otroka, kako mama ob vseh hudih potrebah še vedno odmakne šiling za še hujše čase!

To je tudi prav razumljeni opomin dneva varčevanja. V času velikih potreb pravtako kakor v času konjunktura. Varčevanje je nujnost. Za vsakogar. Tudi najugodnejši splošni gospodarski razvoj namreč ne varuje nikogar pred naglo osebno stisko, ki jo povzročajo neštete možnosti bolezni, nesreč in neuspehov. Tudi najboljša socialna zaščita ne more popolnoma preprečiti trdih dni za ilita, ki ga zadene nepričakovani udarec usode in slučaja. Koliko lepih ljudskih rekov nam kliče v spomin to modrost fisočletne izkušnje in opazovanja.

Isto velja za družino, za vas in sosesko, za občino, za skupnost. Brez premišljene in zavestne odpovedi takojšnji potrošnji niti v izobilju ni pomembnejših trajnih pridobitev. Brez varčevanja bi še danes goli in bosil bili izročeni in prepuščeni neizprosni naravi in življenja. Vse, kar imamo, je sad odpovedi trenutnim užitkom, sad varčevanja. To vsakega izmed nas obvezuje kot posameznika in pred bodočimi rodovi. Samo iz pričetka Hranilnic je postala velika pomoč naših Posojilnic. Če hočemo graditi bodočnost svojega rodu v nadaljnja stoletja, moramo zanjo žrtvovati in varčevati. Kajti samo kdor trajne temelje bodočnosti ustvarja, dokazuje, da vanjo veruje!

Dr. Mirč Zwifler

Jugoslovanski predstavnik v Združenih narodih:

Tudi vprašanje manjšin v Avstriji

je treba rešiti tako, kot zahteva Avstrija za Južno Tirolsko

Med razpravo o južnotirolskem vprašanju v posebnem političnem pododboru Generalne skupščine OZN je govoril tudi predstavnik Jugoslavije Osman Djikič. Poudaril je, da je jugoslovanska vlada vedno menila, da se vprašanje narodnih manjšin lahko reši samo s popolno zagotovitvijo njihovih demokratičnih pravic, enakopravnosti in svobodnega razvoja njihovih narodnih posebnosti.

Jugoslovanska vlada je tako politiko izvajala v praksi, je poudaril jugoslovanski delegat in izjavil, da Jugoslavija meni, da je sprožitve vprašanja položaja narodne manjšine v dvostranskih razgovorih zaradi ugotovitve njenih demokratičnih pravic zakonit in normalen korak v sklopu politike miru, dobrega sosedstva in vsestranskega sodelovanja med državami.

V zvezi z južnotirolskim vprašanjem je jugoslovanski predstavnik ugotovil, da jugoslovanska vlada meni, da v konkretnem

primeru niso bile izčrpane vse možnosti, da se to vprašanje reši v dvostranskih razgovorih, ki so po mnenju jugoslovanske vlade najbolj učinkovita pot za konstruktivno in trajno rešitev.

„Držeč se teh idej — je naglasil predstavnik Jugoslavije — jugoslovanska vlada upa, da bo tudi položaj jugoslovanske manjšine v Avstriji bilateralno rešen v soglasju z načeli, ki jih je poudarila avstrijska vlada pri sprožitvi vprašanja, ki ga sedaj obravnavamo.“

S tem je jugoslovanski predstavnik jasno ugotovil, da morajo enake pravice veljati za vse manjšine in ne gre, da bi Avstrija za Južne Tirolce zahtevala teritorialno avtonomijo ter zaščito in zagotovitev obstoja manjšine kot celote, doma pa skušala manjšinsko vprašanje reševati po načelu priznavanja, ko bi bila zaščita in zagotovitev obstoja zagotovljena le posameznim pripadnikom manjšine!

Avstrijski bumerang v ZN

Čeprav sta vladni stranki poslali avstrijski delegaciji v Združenih narodih zahvalno brzojavko in izrekli „v imenu avstrijskega ljudstva“ priznanje za uspešno zastopanje avstrijskega stališča v južnotirolskem vprašanju, nihče ne more zanikati, da se je avstrijska pritožba proti Italiji izjalovila v navaden bumerang. Kot glavni argument, da je šla Avstrija z vprašanjem Južne Tirolske pred Združene narode, je navajala, da so možnosti dvostranskih pogajanj med Avstrijo in Italijo popolnoma izčrpane in da po tej poti ni več izgledov za uspešno in zadovoljivo rešitev problema.

Le dober teden traja razprava o južnotirolskem vprašanju v posebnem političnem pododboru Generalne skupščine, vendar je že povsem jasno, da Avstrija v tem svetovnem forumu ne bo našla razumevanja, vsaj ne tistega, ki ga je morda pričakovala. Ravno zahodne sile so z Ameriko na čelu zelo slabo poplačale avstrijsko zvestobo in se je za avstrijsko stališče v polni meri zavzel le predstavnik Kube (torej tiste države, o kateri celovška „Volkszeitung“ trdi, da jo nadzorujejo lopovili), medtem ko je večina delegacij izrazila mnenje, da morata Avstrija in Italija vprašanje Južne Tirolske reševati z medsebojnimi pogajanjmi.

Na podlagi takega razvoja debate je avstrijska delegacija predložila nov osnutek resolucije, kjer prav tako poudarja potrebo po dvostranskih pogajanjih med Avstrijo in Italijo, pri katerih pa naj bi nudil podporo generalni sekretar OZN ali njegov zastopnik.

Po ostrem prerekanju v vladni koaliciji:

Končno je spet vse pri starem?

Ta teden je v Avstriji potekal v nenavadnih okoliščinah: splošno je bilo govora o vladni krizi, ki pa v resnici ni bila prava vladna kriza. Kanceler Raab je prejšnji petek sicer obiskal zveznega predsednika Schärfa in mu ponudil odstop svoje vlade, vendar prezident tega ni vzel na znanje, marveč je obe vladni stranki pozval, naj nadaljujeta pogajanja o državnem proračunu za leto 1961.

Na tem vprašanju se je namreč po več letih spet enkrat začela krhati vladna koalicija med ÖVP in SPÖ. Vrstile so se seje koalicijskega odbora, sledila so si posvetovanja v vodstvih obeh strank in iz ust vodilnih predstavnikov tako ÖVP kakor tudi SPÖ je bilo slišati programatična načela, iz katerih je bilo povzeli, da sta obe strani dokazali že skrajno mero popustljivosti. To sredo je prišla vmes še seja parlamenta, od katere je bilo pričakovati, da bodo izvoljeni predstavniki avstrijskega ljudstva povedali svoje k nastali situaciji. Toda spet je bila močnejša tradicionalna vez med obema velikimi strankami, ki sta preprečili razpravo o „vladni krizi“ in se raje zatekli k novim medsebojnim pogajanjem.

Ko pišemo te vrstice, pogajanja med ÖVP in SPÖ še niso zaključena, zato tudi ni mogoče govoriti o končnem uspehu ali neuspehu. Pač pa je na Dunaju že v sredo prevladoval rahel optimizem, ker sta obe stranki očitno našli novo skrajno mero popuščanja. Po vsej verjetnosti bo ob izidu našega lista vprašanje že rešeno in gotovo ni treba biti prerok, če zapišemo, da se bodo tudi v tem primeru koalicijske vezi med ÖVP in SPÖ izkazale za močnejše, kot so morda razna nasprotja med obema strankama. Kljub temu pa napovedujemo, da bo sedanja vlada — vsaj formalno — podala ostavko, čeprav že v naprej predvidevajo,

da se novo državno vodstvo verjetno v ničemer ne bo razlikovalo od sedanjega. Gre namreč zgolj za formalna določila ustave. Po katerih more državni proračun zakasnelo predložiti parlamentu samo nova vlada.

Avstrijska „vladna kriza“ je izzvala ži vahne komentarje tudi v svetovnem tisku. Medtem ko je večina listov navajala kot vzroke trenja med vladnima strankama nesoglasja glede državnega proračuna, pa so skušali zlasti v Italiji dati problemu drug videz: zapisali so, da je neuspeh Avstrije v južnotirolskem vprašanju spraval vlado v težaven položaj.

Stalna mešana komisija je obravnavala vprašanja malega obmejnega prometa med Avstrijo in Jugoslavijo

Prejšnji teden se je v Grazu prvič sestala stalna mešana avstrijsko-jugoslovanska komisija, katere naloga je, da rešuje posamezna vprašanja iz sporazuma o malem obmejnem prometu med Avstrijo in Jugoslavijo. Dnevni tisk je v zadnjih tednih in mesecih pogosto pisal o »nezanimanju« za olajšave v obmejnem prometu, ni pa povedal, da je tozadevni sporazum več ali manj le na papirju, ker se obe državi še nista sporazumeli o praktičnem izvajanju določil sporazuma. Šele sedanje zasedanje mešane komisije pomeni prvi korak na poti k uspešnemu izvajanju sporazuma, ko so bila sporazumno rešena številna konkretna vprašanja, ki so se pojavila v mesecih po podpisu sporazuma o malem obmejnem prometu.

Komisija je na zasedanju v Grazu obravnavala razne težave, ki so se v začetni fazi pojavile glede tolmačenja in izvajanja določil. Poleg tega je sklenila, da bodo določeni mejni prehodi odprti tudi v nedeljah in ob praznikih, nekatere prehode pa je dopustila tudi za promet z motornimi vozili. Po novi ureditvi so za motorizirani promet na Koroškem dopuščeni naslednji prehodi: Labot-

Domovinska zvestoba pa taka!

V sredo smo v Avstriji obhajali Dan zastave; slavili smo praznik, ki nas spominja na zgodovinski dogodek pred petimi leti, ko se je z odhodom zadnjega tujega vojaka končala desetletna zasedba naše domovine in je Avstrija dejansko postala spet svobodna in neodvisna država. Temu dogodku je posvečen dan, ki naj bi bil praznik ljubezni in zvestobe do domovine Avstrije.

Toda razen nekaj uradnih nagovorov ter kratkih proslav po šolah ta dan prav nič ni bil prazničen. Posebno na Koroškem je dobil človek vtis, da zvestoba in ljubezen do avstrijske domovine očitno nista preveč razširjeni. Ali pa so se ta patriotska čustva že popolnoma izčrpana pri letošnjih proslavah 40-letnice plebiscita?

Vsekakor je napravilo čuden vtis, da so na primer po celovških ulicah, kjer je za 10. oktober kar mrgolelo zastav, zastavic, cvetja ter več ali manj neokusnih »prazničnih dekoracij«, za Dan avstrijske zastave osamljeno višele zelo redke zastave. Presenetilo pa je tudi dejstvo, da se je koroški tisk, ki je 10. oktobra posvetil 60 do 100 strani obsegoče slavnostne izdaje, le z malimi izjemami sploh spomnil Dneva zastave in je ÖVP-jevska »Volkszeitung« celo zapisala: Marsikomu od nas se bosta v teh dneh po velikih slavnostih za 10. oktober plebiscita pred 40 leti posebna slavnost ali spomin k »Dnevu avstrijske zastave« zdeli manj pomembna.

Dejansko se vsiljuje mnenje, da se ljubezen in zvestoba do Avstrije zdita marsikomu na Koroškem za manj pomembni. Zlasti velja to za ljudi, ki sicer posebno glasno govorijo o domovinskih čustvih, katere pa po vsej verjetnosti tolmačijo tako, kot je zapisal bivši SA-Standartenführer Steinacher: Ker nismo smeli klicati »Nemčija«, »Avstrija« pa nismo hoteli reči, je postal naš bojni klic pač »Koroška«!

Dravograd, Pliberk-Prevalje, Libuče-Mezica, Bela-Jezersko, Ljubelj, Rikarja vas-Koren, Izmed motornih vozil pa so v malem obmejnem prometu dopuščeni: osebni avtomobili ter kombi-vozovi do največ 8 sedežev, rolerji, motorna kolca brez in s prikolico, mopedi in invalidska motorna vozila, motorna vozila za prevoz bolnikov pa v nujnih slučajih.

Ob tej priložnosti so bile določene tudi množine živin in poživil, ki jih koristniki malega obmejnega prometa smejo brez carine ali uvoznog-izvoznega dovoljenja vzeti čez mejo ob vsakem prehodu posebej: 1/2 kg kruha ali navadnega peciva, 1/2 kg drobnega peciva (keksi in podobno), 1/2 kg testenin, 1/2 kg mesa ali rib (svežega ali pripravljene), 1/2 kg mesa ali rib (presušenega ali prekajenega), 1/4 kg presnega masla, sira ali drugih mlečnih izdelkov, 6 jajc, 2 kg sadja ali zelenjave (svežega ali posušenega), 20 dkg čokolade ali sladkornih izdelkov, 5 dkg kave, 2 litra brezalkoholnih pijač, 2 l jabolčnika ali piva, 1 l vina, 1/4 l žganih pijač, 25 cigaret ali 5 cigar ali 25 g tobaka ali kolekcije tobaknih izdelkov v skupni teži 25 g.

Kitajska in mednarodno gospodarstvo

Zunanja trgovina LR Kitajske se je po drugi svetovni vojni, še posebno pa po revoluciji, začela ugodno razvijati in se je v letih od 1950 do 1958 potrojila. V tem času se je vrednost kitajske zunanje trgovine povečala od 4,15 milijarde na 18,87 milijarde jenov, to je 5,24 milijarde dolarjev. S tem je Kitajska zasedla 11. mesto med največjimi „trgovinskimi“ državami na svetu in so dane možnosti, da se ob nadaljnjem enako uspešnem razvoju (letni porast za 16,2 %) povzpe celo na osmo ali sedmo mesto.

Hkrati z napredovanjem zunanje trgovine pa je napredovalo tudi notranje gospodarstvo in se je v istem razdobju (1950 do 1958) trikrat povečal tudi narodni dohodek.

Zahodni gospodarstveniki so mnenja, da bi Kitajska lahko še mnogo bolj povečala svojo zunanjo trgovino. Pač pa je Kitajska navezana na zamenjavo blaga le v eni smeri: sama razpolaga z vsemi surovinami in je torej v veliki meri neodvisna; v kolikor pa je svojo zunanjo trgovino pospeševala, je to služilo edinole nabavi strojev in naprav za industrializacijo države. Ker so od leta 1951 Amerika in njene zaveznice iz političnih razlogov začele zavirati dobavljanje industrijskega blaga Kitajski, je le-ta pospešila uvoz strojev in industrijske opreme iz Sovjetske zveze ter drugih vzhodnih dežel. Tako je blagovna izmenjava med temi državami od leta 1950 do 1958 narasla na šestkratno višino.

Glede bodočega gospodarskega razvoja v LR Kitajski so zahodni strokovnjaki mnenja, da se bo v prihodnjih letih zlasti večal narodni dohodek. Sedanji povprečni dohodek na posameznega Kitajca je še precej nizek, pospešena industrializacija pa bo tudi na tem področju privedla do hitrega izboljšanja. Zato strokovnjaki menijo,

da se bo napredovanje v nekaj letih še stopnjevalo, potem pa se bo narodni dohodek ustalil.

Po vsej verjetnosti pa se bo istočasno začel razvijati tudi blagovni promet s tujino. Kitajska zunanja trgovina bi lahko v prihodnjih desetih letih dosegla raven, na kateri je bila n. pr. Zahodna Nemčija leta 1958, čez petnajst let pa bi kitajska trgovina celo prekoračila obseg sedanje zunanje trgovine Velike Britanije.

Že sedaj se v kitajski trgovini kažejo uspehi industrializacije, katera močno napreduje zlasti v sodelovanju s Sovjetsko zvezo in drugimi vzhodnimi državami, pa tudi zahodne države imajo kljub oviram, ki jih je zapovedala Amerika, precejšen delež na tem razvoju. Posebno Zahodna Nemčija si je v zadnjih letih osvojila znaten del kitajskega tržišča in je samo v letu 1958 prejela od Kitajske za 221 milijonov dolarjev naročil, ki se nanašajo na razne stroje in industrijsko opremo. Istega leta so zahodne države prodale Kitajski opremo za 63 tovarn in rudnikov, Sovjetska zveza pa je sklenila s Kitajsko sporazum o dobavi opreme za razširitev nadaljnjih 125 kitajskih obratov.

Na splošno pa se je blagovna izmenjava med Kitajsko in zahodnimi državami močno zmanjšala. Leta 1950 je delež zahodnih držav obsegal še dve tretjini kitajske zunanje trgovine, vendar je že v naslednjem letu padel na dve petini in se v naslednjih letih gibal med eno četrtino in eno petino. Šele leta 1958 se je začel delež zahodnih držav postopoma spet večati in je konec leta izmenjava dosegla spet vrednost 1,3 milijarde dolarjev.

Posebno „dosledna“ je pri tem Amerika, ki s Kitajsko nima nobenih stikov. Vendar gospodarski strokovnjaki že poudarjajo, da

je prepoved trgovanja s Kitajsko že zgubila svoj prvotni namen, namreč da bi s tem zaustavili gospodarski razvoj LR Kitajske. Zdaj je ta prepoved le še politična poteza, ki ne more imeti nobenega vpliva na gospodarstvo Kitajske. Nasprotno, zahodni gospodarstveniki menijo, da škoduje prepoved samo zahodnim državam in bi bilo po njihovem mnenju treba trgovino s Kitajsko popolnoma sprostiti. V teh krogih se namreč že spoznali, da ima Kitajska dovolj naravnega bogastva, da se lahko gospodarsko razvije tudi brez tujega sodelovanja. Nasprotno pa so zahodne države prisiljene iskati vedno nova tržišča, kamor bi lahko izvažale prebitke svoje industrijske proizvodnje.

Tako se je gospodarska vojna, ki so jo zahodne države na pritisk Amerike napovedale Kitajski, v resnici obrnila proti njim samim. Če zahodni gospodarstveniki danes izražajo prepričanje, da je svetovni politični položaj dovolj trden ter je zblizevanje med narodi tako napredovalo, da so dane vse možnosti za popolno sprostitve zunanje trgovine s Kitajsko, potem je to samo dokaz, da je ameriška politika proti LR Kitajski doživela popoln poraz.

Zdravilišče za bolne na srcu

Iz statistike je razvidno, da je danes 10-krat več bolnih na srcu, kakor leta 1930. Dve tretjini delavcev postane že pred dosego pokojninske starosti za delo nesposobnih ter so torej prekmalu delovni invalidi. Pokojninska zavarovalnica plača letno 400 milijonov šilingov rent za delavce, ki so zaradi bolezni na srcu ali motenj krvnega obtoka predčasno nesposobni za delo. Pri več kot 40 odstotkih smrtnih primerov je vzrok smrti srčno ali žilno obolenje.

Z namenom, da bi čimveč delovnih ljudi obvarovali pred predčasno invalidnostjo, je Pokojninska zavarovalnica za delavce — deželni urad Graz — pozidala v St. Radegundi pri Grazu veliko moderno zdravilišče in okrevališče za bolne na srcu in take, ki trpijo na motnjah krvnega obtoka. Zgradba je stala 1,5 milijona šilingov ter bodo v njej zdravili 90 pacientov pod skrbstvom petih zdravnikov in nekaj športnih učiteljev. Razen zdravljenja z medikamenti bodo pacienti krepili tudi z gimnastičnimi vajami, smotnim kopanjem v banjah in pršnimi kopeli ter drugim.

Koristno socialno napravo je pred nedavnim minister Proksch izročil svojemu namenu in v nagovoru med drugim dejal: Naloge zdravstvenega skrbstva so predvsem ukrepi o zaščiti pred obolenji ter skrb za okrevanje obolelih, da se lahko spet vključijo v delovni proces.

Razvoj jugoslovanske industrijske proizvodnje:

Na prvem mestu: Blago za široko potrošnjo

Po podatkih Zveznega zavoda za statistiko je industrijska proizvodnja v Jugoslaviji v prvih devetih mesecih tekočega leta v primerjavi z istim obdobjem lanskega leta narasla za 16 odstotkov. Med vsemi industrijskimi področji je v tem obdobju najbolj hitro narasla proizvodnja v podjetjih, ki izdelujejo blago za široko potrošnjo. S tem je bil izpolnjen glavni pogoj za nadaljnje naglo zboljševanje življenjske ravni.

V posameznih panogah industrije je bil razvoj naslednji: proizvodnja v industriji nafte je narasla za 30 %, ker je začelo obratovati več novih vrelcev; proizvodnja premoaga se je povečala za 8 %, proizvodnja elektroenergije pa za 7 % in so bile s tem v glavnem krite potrebe gospodarstva in široke potrošnje; proizvodnja v črni metalurgiji se je dvignila za 14 %; tovarne kemijske industrije so povečale proizvodnjo za 13 % in dosegle lepe uspehe tudi v razširitvi izbire proizvodnje lesne industrije, ki naglo širi izbiro, je narasla za 17 %; proizvodnja v industriji gradbenih potrebščin je sicer narasla za 19 %, vendar kljub temu še ne krije potreb živahne stanovanjske in gospodarske graditve; proizvodnja v kovinski industriji se je

povečala za 25 %; industrija nekovin je povečala proizvodnjo za 15 %; proizvodnja barvne metalurgije je narasla za 11 %; proizvodnja papirne industrije je s porastom za 15 % skoraj povsem krila potrebe grafične industrije, katere proizvodnja se je prav tako povečala za 15 %; proizvodnja v industriji gume je zabeležila porast za 29 %, v elektroindustriji za 23 %, v industriji usnja in obutve za 24 %, v industriji živil za 21 %, v tekstilni industriji za 17 % in v industriji tobaka za 7 %.

Med posameznimi republikami je bila glede porasta industrijske proizvodnje na prvem mestu Srbija z 18 %, sledile so ji Makedonija s 17 %, Slovenija s 16 %, Hrvaška s 15 % ter Bosna in Hercegovina s 14 %.

Mali obmejni promet med Italijo in Jugoslavijo:

V petih letih 30 milijonov prehodov

Pred nedavnim je bilo v Ljubljani deveto zasedanje stalne mešane komisije, ki nadzoruje izvajanje tako imenovanega videmskega sporazuma o malem obmejnem prometu med Italijo in Jugoslavijo. Tokratno zasedanje komisije je potekalo v slavnostnem ozračju, ker je letos poteklo pet let od podpisa sporazuma. Kakor je razvidno iz zaključnega komunikeja, se je delo komisije odvijalo in zaključilo v duhu prisrčnosti in medsebojnega razumevanja.

Komisija je na svojem zadnjem zasedanju proučila in rešila vrsto aktualnih vprašanj, ki so se pojavila v zvezi s poveljnimi izkušnjami pri izvajanju sporazuma. Predvsem so bile sprejete nove olajšave v avtobusnem in pomorskem prometu in v zvezi s prometom motornih vozil, istočasno se je razpravljalo o prehodnih mestih med obema obmejnima področjema ter je bilo sklenjeno, da se izdela nov prečiščen tekst sporazuma, ker je bilo v teku zadnjih let sprejetih že mnogo novih določil in dodatnih ugodnosti za koristnike sporazuma o malem obmejnem prometu.

Na svojem zasedanju je komisija z zadovoljstvom sprejela na znanje statistične podatke o dosedanjem razvoju malega obmejnega prometa. Medtem ko je leta 1955 prešlo mejo 47.410 jugoslovanskih in italijanskih dvolastnikov, se je njihovo število v letu 1959 povišalo že na 237.449 prehodov. V okviru malega obmejnega prometa je leta 1955 prekoračilo mejo 102.105 Jugoslovancev in 101.776 Italijanov, v letu 1959 pa je to število znašalo že 1.884.977 Jugoslovancev in 1.318.825 Italijanov. Skupno pa je v teku petih let prekoračilo italijansko-jugoslovansko mejo približno 30 milijonov ljudi.

Ob zaključku dela komisije je bilo z obeh strani poudarjeno, da je uvedba malega obmejnega prometa bistveno prispevala k nadaljnjemu izboljšanju odnosov med Italijo in Jugoslavijo. Predsednik jugoslovanske delegacije pa je še posebej naglasil, da je tako intenziven maloobmejni promet omogočil narodnim manjšinam, ki živijo na obeh straneh meje, da odigrajo svojo vlogo v sporazumevanju med narodi obeh držav.

New York. — Volilna kampanja za predsedniške volitve v Ameriki se bliža koncu. Zato so govori obeh kandidatov tudi vedno bolj ostri, tako da vzbujajo zaskrbljenost celo izven Amerike. Tako Nixon kot tudi Kennedy gresta namreč v svojih političnih načrtih daleč preko konceptov, ki jih je Amerika predložila svojim zaveznikom kot edino zveličavno. Celotno ameriški tisk v tej zvezi ugotavlja, da so zahodni diplomati v Washingtonu „globoko razočarani in celo pretreseni“ nad izjavami, ki kažejo politično linijo, katero zavezniki ne bodo mogli podpisati.

London. — Vladi Velike Britanije in Združene arabske republike sta se sporazumeli, da bosta 15. novembra obnovili normalne diplomatske odnose ter zamenjali veleposlanika. Kakor znano, so bili ti odnosi prekinjeni ob izbruhu francosko-britanskega napada na Sueški prekop.

Tokio. — Japonska vlada se je odločila za razpust parlamenta in razpis novih volitev, ki naj bi bile v drugi polovici novembra. Glavna vprašanja v predvolilnem boju bodo verjetno izvirala iz ameriško-japonske pogodbe o medsebojni varnosti in iz vztrajanja liberalno-demokratske stranke pri blokovski politiki.

New York. — Medtem ko je ameriška vlada sklenila popolno gospodarsko blokado napram Kubi, je predsednik kanadske vlade Diefenbaker izjavil, da Kanada sploh ne misli na to, da bi se pridružila ameriški ukrepu. Ta sklep je povzročil v ameriških vladnih krogih silno presenečenje. Vlada ZDA je od Kanade celo zahtevala zagotovila, da ameriškega blaga tudi s posredovanjem Kanade ne bodo pošiljali Kubi.

Valjevo. — Zadnje nedeljo so na Vidrahu pri Valjevu v okviru velike slavnosti odkrili spomenik borcem revolucije in vsem, ki so padli v boju proti fašističnim osvajalcem in izdajalcem ljudstva v času narodnoosvobodilnega boja. Zborovanje, na katerem se je zbralo okoli 70.000 ljudi, je bila prva velika manifestacija v okviru proslav 20-letnice revolucije, ki jo bodo prihodnje leto slovesno praznovali po vsej Jugoslaviji. Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj je v svojem govoru poudaril, da je družbeni razvoj v Jugoslaviji „veličasten spomenik revoluciji in vsem, ki so žrtvovali svoja življenja za njeno zmago“.

Dunaj. — Avstrija pripravlja skupino sanitetnega osebja, ki jo bo v okviru Združenih narodov poslala v Kongo. V tej zvezi tudi že navajajo visoke stroške, ki bodo potrebni za vzdrževanje te skupine in ki jih bo — vsaj zaenkrat — morala nositi Avstrija sama. Še za tekoče leto bodo v ta namen potrebovali 10 milijonov šilingov, medtem, ko bo od prihodnjega leta naprej treba računati z izdatki v višini 35 do 40 milijonov.

Frankfurt/Mainz. — Pri nedeljskih občinskih volitvah v zahodnonemških pokrajinah Hessen in Rheinland-Pfalz je prišlo le do nebitvenih sprememb. Slej ko prej je v deželi Hessen obdržala vodilno mesto SPD, v deželi Rheinland-Pfalz pa si je vodstvo ponovno osvojila CDU. V obeh deželah skupaj so dobili socialdemokrati 1.899.382 glasov, krščanski demokraci pa 1.506.723 glasov.

Tunis. — Sovjetska zveza je poslala začasni alžirski vladi 234 ton živil in drugih potrebščin za alžirske begunce, ki morajo bežati pred nasilji francoskih kolonialnih sil.

Pariz. — V francoskem parlamentu je bil zaradi propadla nezaupnice vladi avtomatično sprejet zakon, po katerem bo Francija postavila svojo lastno atomsko vojsko. Predsednik De Gaulle pa je v nekem govoru zelo samozavestno poudaril, da bo francosko politiko, dokler bo on predsednik države, določal samo on in nihče drugi.

Rim. — Dnevni red 34. zasedanja Svetla FAO v Rimu, na katerem je udeleženih 25 držav, obsega 28 točk, izmed katerih sta najvažnejši dve: stanje kmetijstva in prehrane leta 1960 in načrt dela FAO za 1962-63.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Promet skozi Reko

V prvih devetih mesecih tega leta je dosegel tranzitni promet skozi reško pristanišče 1.054.000 ton blaga. Računajo, da bo šlo do konca leta čez Reko še nadaljnjih 90.000 ton blaga iz podonavskih dežel. V primerjavi z lanskim letom se je najbolj povečal avstrijski tranzit, in sicer od 267.000 na 600.000 ton; češkoslovaški tranzit se je skoraj podvojil in je letos dosegel 250.000 ton.

Porast kovinske proizvodnje v Avstriji

Po uradnih podatkih je avstrijska kovinska industrija proizvedla v prvih devetih mesecih tega leta 2,36 milijona ton surovega jekla in 1,66 milijona ton litega železa, medtem ko je znašala lanska proizvodnja istega razdobja 1,82 oziroma 1,33 milijona ton. Celoletna proizvodnja jekla bo po predvidenih presledih letos 3 milijone ton (lani 2,5 milijona), proizvodnja litega železa pa 2 milijona ton (lani 1,8 milijona).

Kar širni svet za mladino priporoča, na Koroškem za mladino ni dostopno

Naše ljudstvo, navdušeno nad filmom „Dolina miru“ graja sosvet deželne vlade za oceno filmov

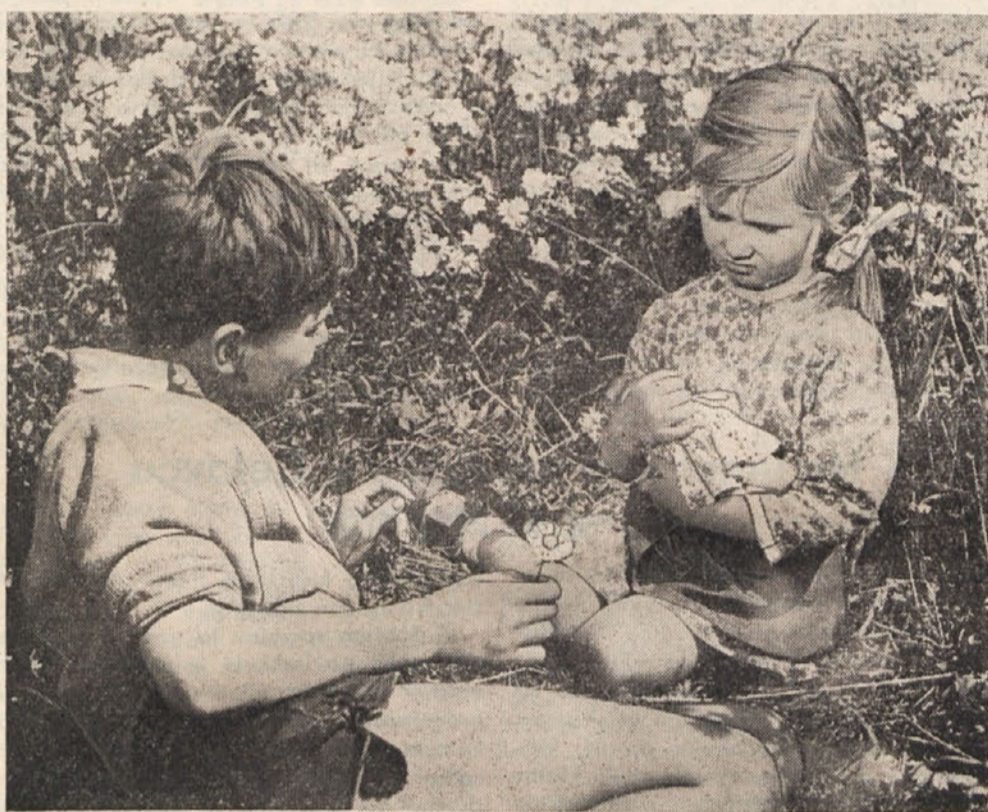
Najlepši film, kar ste jih doslej predvajali... Najboljši film mojega življenja... Pravi mladinski film... Ni boljšega za vzgojo mladine proti vojni in k mirnemu sožitju... Tako ocenjuje naše ljudstvo slovenski umetniški film „Dolina miru“, ki ga Slovenska prosvetna zveza predvaja od srede zadnjega tedna naprej. Povsod so dvorane polne zadovoljnih, vsebino filma odobravajočih, zlasti pa nad pretresljivo lepo odigranimi vlogami navdušenih gledalcev. Naše ljudstvo zamaknjeno sledi slikam in prizorom in obožuje srčkano Nemko Lotti (Eveline Wohlfeiler), korajžnega Slovenca Marka (Tugo Štiglic) in očetovsko skrbnega črnca Jima (John Kitzmiller), ko — v stalni smrtni nevarnosti — bežijo v dolino miru pred SS-ovskimi hardami, ki jih zasledujejo. Enako kakor širni svet tudi naš preprosti človek, kmet in delavec, daje filmu v resnici zaslužno priznanje.

Film „Dolina miru“, ki ga je 1956 izdelal Triglav-film v Ljubljani, je deležen svetovnega zanimanja in priznanja. Doslej ga je kupila večina evropskih držav. Prodan je bil v Francijo, Belgijo, Holandijo, Dansko, Norveško, Švedsko, Finsko, Italijo, Madžarsko, Češko in Poljsko. Razen Sovjetske zveze, Grčije in Avstrije, so ga kupile vse evropske države, nad katerimi je divjala SS, jih rušila, morila nedolžne ljudi in jih sežigala v taboriščih smrti. Izven Evrope pa igrajo film v ZDA, v Avstraliji, na Japonskem ter v Kanadi, kjer ga je še posebej kupila tudi francoska televizija za Kanado. Nikjer v svetu cenzura mladini pod 17 let gledanja filma ni prepovedala.

Kar se ni zgodilo v širnem svetu, pa se je zgodilo 6. oktobra 1960 v Celovcu. V smislu odredbe deželne vlade od 19. 1. 1954 določeni sosvet deželne vlade za oceno filmov, pred katerim je Slovenska pro-

nja, ki so bila množično podeljena prav za take pohode proti miroljubnim narodom in državam, kakor jih biča „Dolina miru“.

Drugod v svetu vzgajajo mladino k demokratski misli v duhu prijateljstva sožitja med narodi, proti ponovitvi grozot vojne in krvavim posledicam nacionalizma. Prav zaradi tega so n. pr. na Norveškem „Dolino miru“ proglasili za tretji najboljši film leta. V številnih deželah, zlasti pa na Japonskem

To sta glavna igralka v filmu „Dolina miru“, katerega pa koroška mladina ne sme gledati!

PREBERI IN PREMISLI!

Današnji kmečki naraščaj je splošno in strokovno najmanj izobražen.

Le 23 od 100 ljudskošolskih otrok s podeželja obiskuje glavno šolo, medtem ko jih v Celovcu obiskuje 79 od 100!

V kmetijstvu pride na vsako 42. kmetijo le 1 kmetijski vajenec, dočim ima v obrtništvu vsak drugi obrtnik enega vajenca!

Le kmetijska šola še lahko nadoknadi sinu manjkajoče znanje iz glavne šole!

Le kmetijska šola nudi sinu ono znanje, ki ga bo jutri in pojutrišnjem kmetija od njega zahtevala!

ZATO: Pošlji čez zimo svojega sina v kmetijsko šolo Podravlje. Prijavi ga takoj pri upravi šole!

svetna zveza predvajala „Dolino miru“, je odločil, da obisk predstav mladini pod 17 let starosti ni dovoljen. Ta sosvet sestoji iz pooblaščenca deželne vlade kot predsednika, zastopnika oddelka urada deželne vlade za kulturo, zastopnika deželnega šolskega sveta, zastopnika deželnega mladinskega referata ter zastopnika združenja koroških kinopodjetnikov.

Ta sosvet je prepredil, da koroška mladina „Doline miru“ kot svetovno priznanega mladinskega filma ne more gledati. Zato pa je smela gledati in po svoje „občudovati“ številna nacistična odlikovanja 10. oktobra 1960, odlikova-

ni v Franciji, so bili nad njim tako navdušeni, da mladina igralcema Lotti in Marku ter slovenski mladini sploh pošilja številna prijateljska pisma ter lepa in dragocena darila. John Kitzmiller pa za film ni dobil le vrsto pohvalnih kritik, temveč je prav z njim na mednarodnem filmskem festivalu v Cannesu prejel nagrado za najboljšo vlogo. Nadaljevanje pohvalnih kritik o filmu in mnenj, da je za mladino priporočljiv in vzgojen, bi presevalo okvir članka. Naše ljudstvo v svojem navdušenju za „Dolino miru“ ne zaostaja za navdušenjem v širnem svetu.

Sosvet deželne vlade pa je s svojim

V ponedeljek poteče rok nagradnega tekmovanja

za najboljše fotografije slovenskega in dvojezičnega ozemlja koroške

Vse fotografe-amaterje, ki so se udeležili tekmovanja, ki smo ga le-tos razpisali za najboljše fotografije slovenskega in dvojezičnega ozemlja Koroške, opozarjamo, da poteče rok tekmovanja v ponedeljek, 31. oktobra 1960.

Posnetke, pripravljene v okviru tega tekmovanja, je treba Slovenski prosvetni zvezi, Celovec, Gasometergasse 10, oddati ali poslati najpozneje do 10. novembra 1960. Posnetki morajo biti pripravljani na papirju z visokim bleskom (Hochglanz) in imeti najmanj velikost razglednice.

Vsak posnetek mora biti na zadnji strani opremljen z imenom fotografa-amaterja in s točno označbo, kaj predstavlja in kdaj je bil nastavljen. Posnetke bo ocenila in nagrade razdelila ocenjevalna komisija SPZ. Vsi nagrajeni posnetki preidejo z vsemi avtorskimi pravicami v izključno last SPZ.

Slovenska prosvetna zveza

sklepom odločil, da film, ki ga širni svet za mladino priporoča, na Koroškem mladini ni dostopen. Ob tem nerazumljivem sklepu je možna le ena ugotovitev: Kar na Koroškem biča in razgalja nacistična grozodejstva, kar kaže trpljenje narodov v drugi svetovni vojni in kar mladino lahko vzgaja k prijateljstvu in mirnemu sožitju preko jezikovnih in državnih meja, vse to je po mnenju sosvet deželne vlade za oceno filmov za koroško mladino očitno neprimerno! Tukaj res moremo samo še vprašati: „Quo vadis!“, narodna vzgoja mladine na Koroškem.

KULTURNE DROBTINE

● Eno največjih gledališč grške antike bodo prvič od dobe Rimljanov spet uporabili za uprizoritev klasičnega dram. Gledališče, ki je v bližini starega mesta Dodone ob sedanji albanski meji, so šele v zadnjem letu izkopali in ga v zadnjih mesecih delno restavriral. Njegovih 69 vrst kamnitih sedežev nudi prostora približno 18.000 gledalcev.

● Meseca decembra bo v Parizu prvi tiko imenovani „Ljudski festival“, na katerem bodo štiri največja parizka gledališča priredila po štiri predstave v športni palači, katere število sedežev hočejo v ta namen povečati na 5400.

● Svetovno znana milanska Scala se pripravlja za gostovanje v Sovjetski zvezi, kjer bo priredila predstave v Moskvi in Leningradu.

RIHARD OREL:

13

Kanalska dolina in njeni slovenski prebivalci

Pot proti vasi gre malo nizdol med zelenimi tratami in gozdčiči. Takoj pri prvih hišah — vas je namreč raztresena v male skupine, kar jo napravi še bolj prikupno — stoji na levi strani na najbolj zvišanem bregu cerkev, okoli nje pa nekaj hiš. Tu je 770 m nadmorske višine. Tudi spodaj ob cesti so čedne hiše ter gostilna s trgovino, kjer se ustavlja avtobus. Poleti je tu mnogo letoviščarjev, ki se sprehajajo po lepih drevoredih, ki vodijo do pičle pol ure oddaljenih jezov. Gostilne so lepo opremljene za tujski promet, mnogi letoviščarji, ki prihajajo semkaj, bivajo tudi pri zasebnikih.

Ako gremo dalje peš po cesti do poštegostilnice, pridemo do mesta, kjer se odcepi stranska pot, ki vodi malo nizdol v malo globel, kjer teče žuboreč potok. Od tam nam prihaja na ušesa neko nabijanje, klepanje z železnimi predmeti in ko dospemo bliže, vidimo več poslopij starega tipa delavnic, kjer izdelujejo železne verige raznih dimenzij. Delavnice (fužine) so zelo stare, že v prejšnjih stoletjih so bile postavljene v zvezi z drugimi podobnimi železarnami na Gorenjskem, Koroškem in Štajerskem, od koder so jih zalagali s surovinami. Ta železarna obratuje nepretrgoma, ima veliko dela in zaposluje 170 delavcev.

Ves sestav obstoji iz več delavnic, izdelava poteka po sistemih iz polpretekle dobe in daje dober donos. Poslušujejo pa se sedaj električnega toka. Poleg teh delavnic so tudi še žage in mlini.

Vas Bela peč ali

FUŽINE

(nemško Weissenfels, italijansko Fusine — Laghi in Val Romana) je pri ljudskem štetju leta 1936 štela 868 prebivalcev, ki so bili svoječasno sami Nemci. Odkar pa so se med vojno izselili, je nastalo popolnoma drugačno razmerje: 1/4 Nemcev in 3/4 Italijanov, ki so se priselili po vojni; ob državni meji pri Ratečah pa so štiri zavedne slovenske družine, ki imajo tukaj svoja posestva: in lesno obrt. O svoječasni nemškivečini pričajo tudi stara krajevna imena, n. pr. Stück, to je bolj industrijska četrt, Hinterschloss (Za gradom) in Nesselthal (Koprivnik) ob izhodu iz Remškega dola (italijansko Romana). Poslednja oznaka izhaja iz starih izročil, po katerih je bila v času Cezarja pri Trbižu neka rimska naselbina.

Od tu pridemo po malo strmi stezi na pot, ki pelje skozi smrečje proti jezerom.

Vije se po temni goščavi, ki jo le poredko prodre kak pramen sončnih žarkov in obsije nekatero grmovje. Pot gre složno, obdana od listnatih in iglastih dreves. Poleti sta senca in hlad prav prijetna, tu dihamo svež gorski zrak, prepojen z vonjem dehtečih rastlin. Ko stopamo skozi naravno lepoto, se nam skoro prehitro prisvetlika skozi goste grmovje v popoldanskem soncu bleščajoča se gladina prvega jezera. Tako se približamo Mangrskima jezeroma, ležečima v ugreznjeni dolinici ob vznožju gorskih sklopov Mangrta.

Jezeri nista veliki, prvo ima le 9 ha površine z največjo globino 23 m. Na eni strani ima bolj nizke bregove, dočim so na nasprotni strani bregovi bolj strmi, ker se spuščajo plazovi z gorskih pečin prav do jezera. Ob jezeru je takoj ob poti okrepčevalnica, izdelana iz samih debelih smrekovih vej, tako da se v svoji originalnosti povsem prilaga temu okolju. Tudi manjši hotel je v bližini. Voda v jezeru je kristalno čista in po barvi bolj zelenkasta, ker se v njej zrcali ob bregovih rastoča trava in zelenje. Kakih deset minut dalje v podnožju Mangrta je drugo jezero, ki je sicer večje po površini (meri 17 ha) ima pa komaj 4 do 5 m globine. Njegova površina ni vedno enaka, marveč je odvisna od množine dovajajoče vode od mrzlih tokov, ki curkajo izpod snežnih plazov, ležečih ob severnih pečinah Mangrta. To jezero ima niz-

ke bregove in je ugreznjeno v travnata tla. Tudi nima nikakršnega odtoka, dočim se iz prvega jezera odteka potok Bela, ki se pri Trbižu izteka v Zilico.

Ob koncu jezera se v ozadju dvigajo severni skloni in pečine Mangrta, ponekod kar strmoglavno navpično z vrha dol in pogled na te orjaške stene priklene človeka, da občuduje veličastje narave.

Toda vrnimo se tja, kjer smo z glavne ceste krenili na stransko pot in mahnimo jo dalje po cesti proti državni meji. Tu se odpirajo pogledu prostrane njive, bujne senoželeti, ograde z lepimi vrtovi in posamezna gospodarska poslopja. Tudi kakšna žaga se oglašča bolj v podnožju ob robu gozdov. V daljavi vidimo čez mejo že prve hiše vasi Rateče. Državna meja gre tu v ravni črti od vrha Velike Ponce do Peči. Ob lepem vremenu se s tega vrha vidijo na koroški strani Dravska in Ziljska dolina, Rož, Osojnik, Peca in Gosposvelsko polje.

PRETEKLOST

Kanalska dolina je spričo svoje lege in oblike zemeljskega površja že v davnih prazgodovinskih časih, torej že v karnijsko-keltski dobi služila takratnim ljudstvom za premikanje in prehajanje iz goratega sveta Alp v prostorno ravnino.

(Nadaljevanje sledi)

Na grobovih naših dragih

En dan v letu je posvečen ljubezni in spominu onim, ki so nekdanj živeli med nami kot starši, bratje in sestre, mož ali žena in otroci ali prijatelji in znanci. Čim bližji je bil komu kakšen človek, tem večji je žalost in bolelost, ki jo je storila neizprosna smrt. Ni slučaj, da sovpade spominski dan na mrtve v tisti letni čas, ko se narava po zadnjem barvnem razkošju pripravljala za zimsko spanje, ko odmirajo počitke.

Ob dnevu mrtvih se množice ustavljajo ob vrsti grobov, okrašenimi s cvetjem in nešteti lučicami na vrtu miru, veličastnem prostoru, kjer počivajo prijatelji in sovražniki v globokem miru, kamor so po večnem zakonu narave izročili njihove telesne ostanke spet v naročje matere narave.

Spoštovanje ter pieteta narekuje ter kulturno je, da se enkrat v letu bolj globoko spominjamo tistih, ki so bili nekdanj del našega življenja, toda so pred nami našli svoj zadnji prostor v tibi gomili. Spominjamo se tistih, ki so svoj tek življenja zaključili izmučeni tiho in umrli naravne smrti. V teh dnevih pa se mora živeti posebno vzbujati spomin na one, ki so morali umreti nasilne smrti. Pred nami vstaja spomin in opomin na strahotni čas krvi in solza, na masovne grobove v zadnji svetovni vojni, ko so vzeli milijonom za pobjazne ideje nacifašizma življenje, pogosto na najokrutnejši način.

Naša izmučena koroška slovenska zemlja ima grobove na 38 pokopališčih, kjer počiva več stoletin žrtev nacističnega nasilja, dragocenih žrtev partizanskih borcev proti krivici in nasilju, borcev za človeka vredno življenje, za mir v svetu in lepo prijateljsko sožitje obeh narodnosti v naši skupni domovini. Ko rahljamo, krasimo in prižigamo lučice na njihova zadnja počivališča, vedno opominjajo našo vest, če smo že kaj storili, da se takšne grozote nikdar več ne bodo povrnile nad naše ljudstvo ter če se nenehno zavedamo, da smo mi za njih, ki se ne morejo več braniti, odločni poborniki za trajen mir v svetu, pravično sožitje v deželi in med vsemi ljudmi, kajti njihova žrtev vendar ne sme biti zaman.

Junaki, ki počivajo v partizanskih grobovih od Šmohorja do Pliberka, od Železne Kaple do Djekš, od Borovlj do Šmartna na Dholici morajo večno živeti in živijo v srcih koroških Slovencev. Budijo jih k vztrajnemu prizadevanju za njihove življenjske pravice in obstanek na lastni zemlji.

Padli partizani pa niso žrtvovali svoja življenja le za pravičnejše in lepše življenje koroških Slovencev, za njihovo narodnostno, kulturno, gospodarsko in socialno enakopravnost, temveč so vodili neizprosno borbo proti nacističnemu nasilju in s tem tudi za svobodo in neodvisnost vsega avstrijskega ljudstva ter za ponovno vzpostavitev demokratične Avstrije. Dragocene žrtve so pretresljivo klic in opomin državnih in deželni oblasti, da pravično izpolni v členu 7 državne pogodbe zadržane pravice koroških Slovencev.

Ob partizanskih grobovih se spominimo na one temne čase, ko so nacistični nasilniki tepali v nič človeško dostojanstvo, množično iztrebljali naše ljudstvo ter ga obsodili na

31. oktober: Dan varčevanja

smrt. Žrtvam pa obljublamo, da bomo neustrašeno nadaljevali njihovo borbo do zmage, ko bo pravičnost in enakopravnost postala tudi resničnost za slovensko ljudstvo na Koroškem.

Kdor zna prislubiti, bo dobro čutil, da iz vseh grobišč na praznik, ki je posvečen mrtvim, doni opomin živim, naj se ljudje lepo imajo in razumejo že v malem krogu družine in preko tega v narodni skupnosti in v vsem ogromnem občestvu narodov in držav. V grobiščih po vsem svetu vlada velika počivajoča armada miru, za katerega so žrtvovali svoja življenja milijoni najboljših sinov najrazličnejših narodov sveta.

Na Dan mrtvih se glasi iz grobov klic namenjen vsem živim: Delajte za mir in ohranite ga v domači družini, v sosesčini, med narodi sosedi in narodi vsega sveta!

KOLENDAR

Petek, 28. oktober: Šimon
Sobota, 29. oktober: Narcis
Nedelja, 30. oktober: Doroteja
Ponedeljek, 31. oktober: Valbank
Torek, 1. november: Vsi sveti
Sreda, 2. november: Verne duše
Četrtek, 3. november: Hubert

SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO „ZARJA“ V ŽELEZNI KAPLI

vabi na

spominsko svečanost

za padle borce za svobodo in žrtve nacizma,
povezano s proslavo Dneva avstrijske zastave

v nedeljo, dne 30. oktobra 1960, ob 11.30 uri
v kinodvorani v Železni Kapli.

Udeležite se prireditve v častnem številu, da se dostojno oddolžimo spominu dragocenih žrtev.

Številna udeležba na Uršljem sejmu v Celovcu

Minuli ponedeljek je bil v Celovcu znani in običajni Uršlji sejem. Drugič se je letos odvijal na velesejmskem prostoru, kar se je izkazalo kot zelo ugodno, kajti sejmski trgovci so na tem prostoru lahko mnogo preglednejše postavili svoje prodajne stojnice, kakor v prejšnjih letih na Novem trgu in v stranskih ulicah. Ugotavljajo, da je bila letos zasedba na sejmu močnejša, kakor kdaj poprej, ter so bili zastopani prekupci z Dunaja in domalega iz vseh ostalih zveznih dežel. V ponudbi so na pragu zime prednjačili tekstilije, zimski plašči, puloverji, druge tople obleke in perilo ter čevlji. Seve ni manjkalo tudi nasladil in drugih slaščic, klobasic in raznih čudodelnih sredstev za odpravo vseh mogočih ne-

všečnosti. Precej močno je bila zastopana tudi domača obrt s svojimi izdelki.

Vreme je bilo precej mračno, jesensko, od časa do časa je rosil dež, toda kljub temu je bil obisk na sejmu množičen. Mnogo ljudi je prišlo tudi s podeželja, skratka iz vseh krajev Koroške. Večina v vsej gneči so bili seve le radovedneži in gledalci, toda mnogi so tudi kupovali in so prodajalci na večer zagotavljali, da so bili s poslovnimi uspehi več ali manj zadovoljni. Zmanjšano kupno moč je vsekar pripisati tudi visokemu datumu, ko je mnogo prejemnikov mesečnih plač že bolj „suhih“.

Na sejmu je obratovalo tudi mnogo zabavišč, s čemer je bilo ustrezno predvsem mladim ljudem.

Na umetnem drsališču v Celovcu bo spet živahno

Sredi oktobra so začeli z letošnjo sezono na umetnem drsališču v celovški mestni hali na velesejmskem prostoru. Dne 29. oktobra bodo sezono začeli s hokejskimi igrami med KAC in HC Cortina. Vstopnine za drsalno občinstvo so kakor lani in sicer za odrasle 8 šilingov, za otroke do 14. leta v delavnikih 5 šilingov, v sobotah in nedeljah pa 8 šilingov. Vstopnice za dvanaestorico stanejo za odrasle 80, za otroke do 14. leta pa 50 šilingov.

Za letošnje športne prireditve na ledu obetajo dolgo vrsto mednarodnih srečanj iz mnogih krajev Zahodne in Vzhodne Evrope. Priglasila so se tudi vrhunska moštva iz Poljske in Češkoslovaške. V celovškem hokeju bodo sodelovali trije Kanad-

čani ter bo tudi letos trener priznani mojster Kanadčan Edwards.

V dobrem spominu je gostovanje Dunajske revije na ledu, ki je publiko navduševala v minuli sezoni. Revija, ki je z novim programom „Iluzije“ žela v mnogih krajih Evrope ogromne uspehe, bo tokrat spet prispela s svojim vrhunskim sporedom. Brez dvoma bo tudi letošnje gostovanje Dunajske revije na ledu množično privabilo gledalce ne le iz dežele same, temveč tudi iz sosednjih zveznih dežel, kakor tudi iz bližnjega inozemstva, kakor je bilo to že lani. Gostovanje Dunajske revije na ledu bo od 8. do 20. februarja 1961 ter je predvidenih 23 predstav.

Vstopnice v predprodaji se dobijo pri Kärntner Verkehrsgesellschaft v Celovcu, v Beljaku v Potovalnem uradu Starge, Postgasse, v Šmohorju pri avtomobilskem podjetju Jakob Jost, v Velikovcu pri avtomobilskem podjetju Hans Polascheg, v Borovljah pa v trafiki Grete Outschar. Za mednarodne tekme bodo vstopnice za hokejske igre stale od 12 do 28 šilingov, za dijake in vojske pa 8 šilingov. Za domače tekme so vstopnice od 11 do 22 šilingov, za dijake in vojske pa 7 šilingov.

RAZNE VESTI

V Velikovcu bodo prihodnje pomlad začeli z gradnjo nove stavbe za finančni urad. V poslopju bodo tudi prostori za delovni urad in carinski oddelek. Bivši finančni urad v Velikovcu so leta 1945 ukinili. Vsi, ki so imeli opravke v svojih davčnih zadevah, so se morali radi ali neradi voziti v Celovec na finančni urad. Znano je, da so morali mnogi voditi ostre borbe s finančnimi oblastmi v davčnih zadevah, ki so marsikaterga kmeta, obrtnika, trgovca in druge pretirano in pogosto neutemeljeno obremenjevale. Takih pritožb, pogosto zelo upravičenih, je bilo slišati več kot dovolj. Po zgraditvi novih prostorov finančnega urada v Velikovcu bo morda v bližnjem kraju tudi lažje pojasniti pristojnim

Varčevanje je skrb za blaginjo in bodočnost,

uradnikom dejanske gospodarske razmere posameznih obratov, ker bodo tudi sami lahko boljše poznali krajevne razmere.

V Kortah nad Železno Kaplo je obsežna kmetija pri Smrtniku. Dom in Smrtnikova družina je poznana tudi v širši okolici naše domovine. Pred nedavnim je to kmetijo obiskala izredna in nenavadna živinorejska sreča. Krava, prvesnica, je povrgla kar v enem dnevu štiri teličke, torej četvorčke. Presenečenje in tudi veselje Smrtnikovih je bilo razumljivo, toda tudi zaskrbljenost, ali bo številni hlevski naraščaj ostal tudi pri življenju. Kakor pa slišimo, so teleta zdrava in se lepo razvijajo, kar je brez dvoma tudi zasluga skrbne in preudarne nege Smrtnikove Vide, ker se za mlada živinčeta zelo prizadeva. Toda, da ne pozabimo, četvorčki še niso vsi mladiči v hlevu, ker prav isti dan je druga krava povrgla ne le eno tele, temveč dvojčka. To gotovo ni karsibodi, kar šest telet v enem dnevu v enem hlevu.

varčuj in prihranke naloži v

vsem pa jesenski in zimski modi. Na reviji so sodelovali: pet brhkkih dunajskih manekenk, kot napovedovalec je deloval Robert Köller, glasbo sta oskrbela Peter Lino in ksilofonvirtuoz Ferry Neuhold, petje pa duo Leonardos.

Ne bi bilo lahko v kratkem sestavku zajejeti vse, kar je publiko pritegnilo nase v lepem smotrnem predvajanju oblek za vsak čas, noč ali dan, za mlade in stare, može,

Slovensko prosvetno društvo Radiše

Vabilo
na

VESELO KULTURNO PRIREDITEV

v nedeljo, 30. oktobra 1960 ob 3. uri
popoldan

v dvorani pri cerkvi na RADISAH.

Sodelujejo:

domači pevci, deklamatorji in recitatorji,
Hanzej Weiss in Mirko Kunčič s potopisnim predavanjem o Bolgariji in Grčiji.

POTUJOČI KINO SPZ

predvaja slovenski umetniški film

DOLINA MIRU

v petek, 28. oktobra ob 20.00 uri pri MI-
klavžu v Bilčovsu

v soboto, 29. oktobra ob 20.00 uri pri Ravšu
v Ledincih

v nedeljo, 30. oktobra
ob 14.30 uri pri Faleju v Selah

ob 20.00 uri pri Sereinigu v Slovenjem
Plajberku

V nedeljo, 6. novembra bodo predstave
v Pliberku, Globasnici in v Št. Primožu v
Podjuni.

Število avtomobilov je prekosilo število motornih koles

Tudi na Koroškem je število avtomobilov postalo višje kakor število motornih koles. V vsej državi se je ta pojav pokazal že ob koncu leta 1959. Danes pa ugotavljajo tudi na Koroškem več avtomobilov kot motornih koles, kakor ve povedati statistika deželnega urada.

Po ugotovitvi do 30. junija letos se je stanje motornih vozil na Koroškem dvignilo nasproti 31. decembru 1959 za 2625 enot, to je za 4,4 odstotka. V prvem polletju 1959 je znašal prirastek 3689 enot, to je 8 odstotkov. Dne 30. junija letos je bilo na Koroškem dopuščenih za promet razen 23.622 osebnih avtomobilov še 106 omnibusov, 4761 tovornih avtomobilov, 3775 priklopnih vozov, 6552 vlačilnih strojev in traktorjev, 22 trikolosnih tovornih vozil in 23.415 motornih koles. V okraju Celovec-dežela je bilo 6146, Beljak-dežela 8225, Velikovec 5261, Šmohor 2200 in Wolfsberg 6584 motornih vozil. V Celovcu jih je bilo prijavljenih 10.859, v Beljaku pa 4163.

Mopedov, ki jih ne prištevajo k motornim vozilom, je bilo 30. junija 1960 na Koroškem 23.447 ter je število od 31. decembra 1959 naraslo za 8,5 odstotka. Od januarja do konca junija letos so na Koroškem prijaviili za promet 3448 novih motornih vozil.

Pestra modna revija v Borovljah

Prikaz mode iz Kometterjeve velike trgovine v Borovljah, ki se vrsti že nekaj let, je postal priljubljena tradicija, ki vzbuja veliko zanimanje v bližnji in daljni okolici. Kometterjeva trgovina je po svojih sodobnih in smotrno zgrajenih prodajnih prostorih z odlično ter okusno opremo priljubljeno trgovsko podjetje, kjer kupcem iz svoje bogate zaloge in izbire postrežejo s kvalitetnim blagom in modnimi izdelki, ki zadovoljujejo vsak še tako razvajen okus.

Kaj in kakšne modele lahko posreduje trgovina Kometter, je spet pokazala na zelo uspešni modni reviji, ki je bila pred nedavnim v prenapolnjeni kino-dvorani v Borovljah. Revija je bila posvečena najrazličnejši, pred-

žene, dekleta in otroke, niti si ne bi mogli zapomniti vseh nešteti izrazov pestrih modnih izdelkov, ki se lahko kupijo v po vsem Rožu najbolj znani trgovini Kometter. Bogata kolekcija mod je pokazala kakovostna dnevna in nočna oblačila za vsako priložnost, krojena po sodobnih vidikih okusno in praktično. Raznolike smučarske in druge športne kombinacije so prav tako zelo zanimale, saj jih v zimskem času lahko nosijo ne le za šport, temveč tudi kot praktična cestna oblačila. Ob zaključku revije so se gledalci navduševali ob predstavi koktajlskih oblek.

Na reviji je bilo opaziti, da letošnja moda ne živi toliko od novih modnih slogov, temveč bolj ob pestrosti harmonično uglasenih barv. Razen prikaza modelov najelegantnejših oblek do športnega dresa je vzbujala posebno pozornost množina pokazanih plaščev, posebno veliko s krznimi ovratniki.

Lepi uspeh Kometterjevega pregleda mode je brez dvoma znova poživil zanimanje za oblačila, ki jih posreduje ugledno in priznana domače trgovsko podjetje v Borovljah ter se bo podjetje lahko veselilo še bolj pojačnega obiska, gotovo pa bodo zadovoljni tudi kupci.

domači

hranilnici in posojilnici!

Neverjetno, a vendar resnično! Gramofon je danes — nekoliko desetletij po močni razprostranjenosti radia in deset let po uveljavitvi televizije — bolj popularen in uporabljen kot kdaj koli prej. Njegova množičnost in priljubljenost je večja kot v časih, ko omejena dva konkurenta sploh še nista obstajala. Vzrok temu so bistvene tehnične izboljšave in izumi na tem področju, ki so v zadnjih desetih letih bistveno vplivali na nadaljnji razvoj samega gramofona, izdelave gramofonskih plošč in njih reprodukcije.

Če na kratko pregledamo najvažnejše revolucionarne izboljšave, ugotovimo, da je po letih stagnacije na področju gramofonske teh-

nično nova stvar. Že v prvih letih razvoja gramofona so strokovnjaki želeli ustvariti trodimenzionalni zvok. Tako so poskušali posneti glasbeno kompozicijo — sinhrono, na dveh različnih točkah na isti plošči, nakar bi se obe registraciji glasbe morali sinhrono reproducirati. Žal je bila tako zastavljena naloga pretežka za tehniko tistih časov.

Bili so doseženi posamezni uspehi in to zelo preprosto. Eno glasbeno kompozicijo so hkrati snemali na dve gramofonski plošči, s pomočjo dvojnih snemalnih naprav, ki sta bili medsebojno precej odmaknjeni. Reprodukcijska tako posnete glasbe se je izvršila preko dveh gramofonov in zvok je bil do neke

tiral ali je njegov patent »zamrznil« v angleškem in ameriškem patentnem uradu, ker zanj pač nihče ni pokazal zanimanja. Sam Blumlein pa za njegovo izboljšavo ni več delal in je v zadnji svetovni vojni umrl.

Po vojni, ko je gramofonija začela osvajati svet, je angleška ekipa strokovnjakov, ne vedoč za Blumleino delo, prišla do iste zamisli.

Ta sistem dokončno reši problem stereofonske gramofonije, ker odpravi vse dosedanje pomanjkljivosti. Zvok je posnet v eni zarezi, a reprodukcija se vrši samo z eno iglo. Novi tip električnega gramofona je mogoče z majhno predelavo vgraditi v »stare«,

Zvok z vseh strani osvaja svet

nike prišlo najprej do uporabe električnega motorja za pogon. Odpadlo je do skrajnosti dolgočasno navijanje. Sledili so razni avtomati, ki sami menjajo plošče, nakar pa se je predvsem razvila snemalna tehnika, ki je bila v tesni odvisnosti od materiala, iz katerega so izdelane gramofonske plošče. Tako so nastale najprej »long-play« plošče in kmalu za temi tako imenovane »mikro« plošče, ki so bile odskočna deska za visokokvalitetne »high-fidelity« (Hi-Fi) plošče, to je plošče z izredno verno reprodukcijo zvoka.

V zadnjih letih se na področju tehnične reproduktivnosti (kino, televizija, radio) bojuje bitka za 3-D — »trodimenzionalnost«, pri čemer za zdaj vodi kinematografija. Njej se je v poslednjem času močno približala gramofonija, čeprav to v tehničnem svetu niso pričakovali, vsaj ne še tako hitro.

»Trodimenzionalnost« zvočne reprodukcije iz gramofonske plošče je omogočila Stereofonija, novi postopek snemanja in reprodukcije preko dveh zvočnikov, kar v celoti daje občutek prostornosti glasbe.

Kot pri večini stvari, pa stereofonija le ni

mere »stereofonski«, čeprav ga tako niso imenovali. Vložen trud in stroški za tako snemanje in reprodukcijo se pač niso izplačali, poleg tega, da je zvočna reprodukcija enega gramofona v vsakem primeru zaostajala za reproduciranim zvokom drugega gramofona pa čeprav le za stotinko sekunde.

Strokovnjaki so si prišli na jasno, da s takim postopkom snemanja in reprodukcije ne bodo uspeli. Vedeli so, da bodo ta problem lahko rešili v prihodnosti samo tako, če bodo z mnogo bolj občutljivimi in natančnimi snemalnimi napravami posneli dvojno glasbo, ki se bo nato dala samo iz ene plošče in enega gramofona popolnoma sinhrono reproducirati. Na videz skoraj preprosta, toda tehnično za gramofonijo dokaj težka in zapletena naloga.

V 24 urah 80 let

Moskovska Pravda je objavila novico o tem, da je sovjetskim znanstvenikom uspelo dokazati točnost tretjega dela Einsteinove relativnostne teorije, ki trdi, da svetlobni žarki spreminjajo svojo frekvenco, ko gredo skozi gravitacijska polja. Potrditev točnosti tega dela Einsteinove teorije, piše časopis, odpira možnosti potovanja »skozi čas«, iz enega stoletja v drugo, s tem pogojem, da ljudem uspe konstruirati stroj, ki bi se mogel gibati s hitrostjo 300.000 kilometrov na uro.

Po enem dnevu potovanja po vsemirju s takšno raketo, ki bi drvela s hitrostjo svetlobe, bi našli astronauti svoje prijatelje kot sivolase starčke. Po našem koledarju ustreza čas 24 ur, ki bi jih preživeli v vesoljski ladji s hitrostjo svetlobe, 80 letom na Zemlji.

Skupina sovjetskih znanstvenikov je napravila te poskuse v nuklearnem centru Dubni blizu Moskve.

Prvi se je z novim principom spopadel Amerikaneц Emery Cook, ki je poskusil ta problem rešiti na zelo duhovit način. Konstruiral je napravo za snemanje in reprodukcijo, ki je imela dve »snemalni« in dve »reproduktivni« glavi. Eno »glava« se je s svojo iglo vrtela normalno — od zunanjega roba plošče proti sredini, medtem ko se je druga glava vrtela v nasprotni smeri. Vsaka »glava« je tekla oziroma rezala svojo zarezo ter snemala zvok, ki je prihajal na »glavo« iz drugega mikrofona. Jasno, da sta za reprodukcijo bila potrebna dva zvočnika. Žal Cook ni rešil problema: kako postaviti hkrati obe glavi na začetek plošče in v pogon.

Naslednji sistem je bil še preprostejši od prejšnjega. Uporabljali so samo eno glavo z dvema safirnima iglama. Vsaka igla je tekla po svoji zarezi, ki so bile paralelne, pa čeprav spiralne. Hiba tega sistema je bila v pretežki glavi, pa so se plošče zelo hitro obrabile.

In že se je pojavil nov sistem, ki je omogočil uporabo samo ene zareze, z dvema iglama. En zvok se je reproduciral iz dna zareze, a drugi iz bočne strani zareze. Dve registraciji zvoka v eni zarezi. Sinhronizacija je bila dokaj dobra... a so se plošče zaradi pretežke glave zopet prehitro obrabile.

Zmaga pripada nekronanemu zmagovalcu. Rešitev je podal že leta 1931 angleški fizik Alan D. Blumlein, ki je svoje delo tudi paten-

ki jih bomo kmalu imenovali »klasične« gramofone. Poleg tega je mogoče preko stereofonskega gramofona reproducirati plošče »klasičnega« tipa, kar je za gramofonsko industrijo zelo važno.

Princip čigar temelje je postavil Blumlein, je danes, ko so vse tehnične težave že prebrodene, pravzaprav izredno preprost. Stereofonska gramofonija temelji na tem, da ena in ista zareza lahko daje eni igli vodoravne in navpične oscilacije.

Te pa električni sistem v gramofonski glavi izpremeni v električne napetosti, ki jih nato ojačevalci ojači in preko zvočnika spremeni v zvok. Premikanje igle »navzgor in navzdol« povzroča reprodukcijo enega zvoka, ki pri snemanju prihaja iz prvega mikrofona in ga pri reprodukciji reproducira prvi zvočnik. Premikanje igle v »levo in desno« pa reproducira zvok iz drugega mikrofona, preko drugega zvočnika, tako da dobi poslušalec občutek trodimenzionalnosti zvoka.

Zareza v stereofonski plošči je podobna gorski stezi, ki se vijuga levo, desno pa tudi navzgor in navzdol.

Trodimenzionalna plošča osvaja svet, vendar je oprema dokaj draga, saj trodimenzionalne plošče zahtevajo za predvajanje poleg posebne glave in ojačevalca, ki ga ima vsak boljši gramofon, še en ojačevalac in še en zvočnik. Vtis prostornosti pa dobimo le, če smo na precej določenem mestu med obema zvočnikoma in nekoliko pred njima.

Zanimivosti iz znanosti

IN TEHNIKE

Ameriške inženirje je mogoče še bolj kot vest o sovjetskih sputnikih zbolelo sporočilo, da Rusi ne zabijajo pilote v rečno dno s težkimi ovni, marveč z vibratorji. Že dolgo je namreč znano, da se predmet pogrezne v pesek do šestkrat hitreje in z manj uporabljene moči, če ga močno tresemo. Znanstveniki na princenovski univerzi so z velikim zanimanjem gledali silm, ki so jim ga predvajali ruski obiskovalci. V tem filmu so pokazali, da je mogoče spraviti žogo za golf z neznatnim tresenjem na dno v zvrhani posodi peska.

Korenine

Dobrica Čosić

...Od somraka počrnele pršavice so še povečala puščobo sneznega polja, ograde in redko drevje spominjajo na požar, pozno pogašen. Pogrezal se je v celac do kolena, ledena skorja je pokala od njegove nagle hoje. Hodil je po posestvu. Kmetje so ukradli nekaj akacij, ograda je razmetana okoli travnika, na veliko njivo e prav s strženom toka navalila Morava, pa noč in dan grize rahlo zemljo črnico. Kradejo, raznašajo, Morava izpodjeda. To posestvo nima gospodarja. Acim ne skrbi za prav nobeno reč. Simka ne zapušča dvorišča, hlapci so se zredili od ležanja in nedela. On pa ne more biti povsod. On podi veter in muči konje. Vse to bo ostalo pušto in tuje.

Naslonjen na vrbo je stal na bregu Morave. Stržen toka je spodjedal ledene krajnike; vodena čreda je cmokala po bedrih njegove njive. Nizko so preletele kraj divje gosi in napolnile somrak s piskavo osamljenostjo.

Gruče neznanih ljudi, dedičev, se pripravljajo in pretepajo po njegovih njivah in travnikih, in jih, velike po nekaj hektarov, delijo na capaste, majhne kose. Okoli njih klijajo meje, ograde, in prekopavajo se jarki. Po teh njivah, podobnih tkanim pasovom, orjejo mršave kravice, kopljejo in sejejo umazani, pritiklavi fantje in lačne, onemogle ženske, ki se opirajo na motike, da se ne zrušijo na grude, suhe in velike kakor kamenje na pokopa-

lišču... Ne rumeni in ne nopenja se pšenica kakor tedaj, ko spomladi pride Morava; to niti ni pšenica; to je droben divji ječmen, poln belega njivnega osata in modrega potrošnika. Ne mrgodi se z modrino koruza kakor mlad topolov gaj; to niti ni koruza; to je divja vodna perunika v sušnih letih, ko ne cvete. V vinogradih po trsih ne črnijo grozdi; to niti ni trsje; to so škrbasti štorički posekanih glogov. Prerodovitne slive se ne držijo zemlje z vejami; slive so ogorki, obrasli z zelenimi lišaji.

Vse bo opustelo in ojalovilo. Tujci bodo hitro požrli moč njegovih njiv, vinogradov in travnikov. Sneg je povsem počrnel. Počasi se vrača domov, podi ga ledeni šum reke.

Vhodna vrata ga cvileč spustijo na dvorišče. Stoji in gleda temne gmote poslopjij. Hiši, stajo, sodarnico, kaščo, ograde, vse so podrli... Opeko in strešnike razprodali; vrata in okna pokurili... Čebriči, sodi in sodčki so izgubili obroče in se razsušili; v njih valijo kokoši sosedov. Raznesli so kozolce in žitnice. V kupe kamenja so se naselili dihurji, ograde so preplavili z jazbinami, v katere vlačijo ukradeno perutnino. Samo stara hiša bo ostala, da se bodo v njenem dimniku legle pegaste sove in po vso noč strašile vas s smrfljo.

Drobni tlak so prekrile trave, plotovi so pogoreli, jeseni so posekani. Žene strašijo otroke s kačami, tako da se niti ti ne igrajo skrivalnic po zapuščenem Katičevem dvorišču.

Besno je obšel vsa poslopja, pogledal v vsak kot, čeprav je noč, brez luči natočil žganja, popil nekaj velikih požirkov, a zdaj? Kam bo in kaj bo? Napotil se je proti Tolovi hiši, toda jok preživelega dvojčka, ki so mu dali ime Aleksa, ga je poslal nazaj. Potem je v kleti otipal Nikolovo ležišče in sedel zraven njegovih nog, ne da bi se menil za njegovo mrmranje.

„Ti me moraš poslušati!“ je rekel Nikolu.

„Dan je tvoj, noč pa je moja.“

„Obšel si svet. Po tebi so stekla leta. Vse več.“

„Malo je ljudi, ki bi imeli več zlatnikov kot ti.“

„Zlatniki niso živi. Ne rastejo in ne govorijo...“

„To so tvoje, gospodarjeve skrbi.“

Smeh je zastokal v prazni kadici.

„Kaj naj napravim?“

„Brata imaš.“

„Ne omenjaj ga več!“

Zazvenela je kadica in tema se je gibala.

„Potem napiši ime v kamen.“

Djordje je lezel po šumni tišini, smeh ga ni žalil, zavidal je tako Nikolu kot Tolu, lahko bi prisegel, da ne laže, in ni si upal reči, da malo zahteva in želi samo tisto, kar ima vsak človek. Želi živalco, ki bi mu razgnala moko. In da gledam vse to. Tako živalco. Pa jih je toliko po zemlji, da bodo kmalu še njo začeli jesti. Samo njemu je bog ne da.

V temi nista videla drug drugemu v obraz. Miši, ki so se podile pod kadico, so zacvilile. Tudi one slutijo puščobo.

Odnesele je ponižanje ven iz zatohle kletne teme in se naglo odpravil v sobo, da bi legel, da bi nekako zaspal, preden bi prišla Simka. Hišo se je zavlekel pod pogrnjalo. Hotel je mežati, pa je gledal, zakaj že nekaj dni da bi se prikupil očetu, hodi na zborovanja, daje denar kavarnarjem, odlaga kmetom plačilo dolgov, obljublja žito, vsak dan izgubi po nekaj cekinov, da bi ustregel očetu. Jutri mu bo vse rekel, misli pa so se mu kakor dihanje raztresale po temi.

Ko je Simka s svetilko v roki počasi odprla duri, si j potegnil odejo čez glavo. Nagnila se je s svetilko nad njim.

ŠPORTNI SLOVENSKA veselnice

Začetek hokejske sezone:

KAC v tujini . . .

Avstrijski državni prvak v hokeju na ledu KAC je pretekli teden gostoval v Nemčiji, kjer je ekipo EV Landshut premagal z visokim rezultatom 7:0 (0:0, 4:0, 3:0). Sicer odlični Bavarci, ki so jih fanatični gledalci močno podpirali, so se le v prvi tretjini igre uspešno upirali odlično razpoloženim Celovčanom, kateri so se predvsem opirali na Kanadčane Lemona, Edwardsa in Hemmerlinga. Zadnji je pokazal odlično znanje in je tudi prvi zadel mrežo nasprotnikovega vratarja. Gole za KAC so dosegli: Hemmerling (2), Springer, Knoll, Bachura, Monitzer in Kalt.

Razpoloženje v stadionu je bilo silno napečeno. Zaradi grobe igre kanadskega trenerja Edwardsa je bila tekma predčasno zaključena in je publika z žvižganjem protestirala proti »kanadskemu« načinu igre imenovanega igralca, ki bi s svojim visokim tehničnim znanjem tudi z bolj fair igro lahko povedel svoje moštvo do zmage.

. . . in doma

Prvo tekmo v celovški Mestni hali bo igral KAC jutri, 29. oktobra proti večkratnemu italijanskemu prvaku HC Cortina.

Do konca decembra pa so v Celovcu predvidena še gostovanja naslednjih inozemskih ekip: iz Italije pride poleg HC Cortina še HC Diavoli iz Milana; Švico bodo zastopala moštva HC Lausanne, SC Langnau, Zürcher Schlittschuhklub, HC Gletteron in HC Fribourg; iz Francije sta napovedana HC Chamonix in ACBB Pariz; Poljska bo poslala ekipe državnega prvaka Legija Varszawa in Gornik Katowicze (komb.); iz Češkoslovaške pride HC Česke Budějovice; iz Belgije HC Antwerpen; iz Holandske HC Den Haag; iz Vzhodne Nemčije državni prvak Dynamo Weisswasser in verjetno SC Wismut; iz Zahodne Nemčije EC Bad Tölz, EV Landshut in mestna reprezentanca Nürnberg; iz Švedske Rönnskär IF Skelettehamm in Västra Frölunda, Göteborg ter končno iz Finske HJK Helsinki in TV Helsinki.

Iz tega sporeda je razvidno, da bo Celovec prizorišče zanimivih mednarodnih srečanj v hokeju na ledu, srečanj, ki bodo navdušila vse številne ljubitelje tega lepega športa.

Zdravo hrano za vsak dan

Ali naj dajemo otroku denar?

Od pravilne prehrane zavisi zdravje v družini, delovna sposobnost in tudi zadovoljstvo. Zato je primerno, če opozorimo na nekatere splošne napake v prehrani kmečkih ljudi. V zimskem času, ko zunaj ni več toliko dela, imajo tudi kmečke gospodinje več časa za gospodinjstvo in zelo važen del tega je vsakodnevna prehrana.

Človeško telo raste, se razvija in mora biti sposobno za delo, pa tudi zavarovati se mora pred različnimi boleznimi s snovi, ki jih dobiva s hrano. Najvažnejše te snovi, ki jih imenujemo tudi osnovne hranilne snovi, so beljakovine, škrob, maščobe in zaščitne snovi.

Beljakovine telo grade in so v vseh vrstah mesa, v mleku in jajcih ter v nekaterih rastlinskih živilih, n. pr. v stročnicah. Med škrobnate snovi, ki dajejo telesu toploto in moč, štejejo kruh, testenine, krompir, mlevske izdelke in sladkor. Moč in toploto daje telesu tudi maščoba, tako svinjska mast surovo maslo in olje. Pod pojmom zaščitnih snovi razumemo vitamine in rudninske snovi, ki varujejo telo pred različnimi boleznimi.

V prehrani na kmetih ne primanjkuje škrobnih snovi in maščobe, ker je v hrani dovolj kruha, žgancev, testenin, krompirja in je jed sorazmerno dovolj zabeljena. Primanjkuje pa beljakovin in zaščitnih snovi. Pomanjkanje beljakovin in zaščitnih snovi sicer ni vse leto enako. Več beljakovin užije kmečka družina pozimi, ko ima meso od domačih zakolov. Ko bomo pri nas počasi uvedli vaške naprave za globoko hlajenje, bo tudi meso lahko enakomerno razdeljeno na vse letne čase. V hladilnih napravah bo moč ohraniti tudi zelenjavo, ki jo bo tako za prehrano kmečkih družin vse leto dovolj.

Dekleta, bodoče gospodinje

Tudi gospodinji je danes treba mnogo vsestranskega znanja, ki pa si ga more pridobiti le s primerno izobrazbo. Slovensko šolsko društvo bo tudi v letošnji zimi priredilo trimesečni gospodinski tečaj, v katerem bodo dobila dekleta potrebno znanje, da bodo lahko postale dobre in s sodobnimi pogoji gospodinjstva seznanjene gospodinje.

Dekleta, prijavite se za trimesečni gospodinski tečaj, ki ga bo Slovensko šolsko društvo priredilo v Celovcu, Tarviserstrasse 16, v času od 15. novembra 1960 do 15. februarja 1961.

Prijave je treba poslati do 10. 11. 1960 na naslov: Slovensko šolsko društvo, Celovec, Gasometergasse 10.

Važno je tudi, kako hrano pripravljamo. Posebno nekatere vitamine toplota, pa tudi zrak, ki prihajata do živil med kuho, uničita. Če na primer odlično vodo, v kateri se je kuhala zelenjava, izgubimo veliko rudninskih snovi, prav tako tudi, če zelenjavo namakamo v vodi, namesto da bi jo hitro oprali.

Beljakovine, ki so nujno potrebne za človekov organizem, so tudi v mleku in so še lažje prebavljive kakor v mesu. Imajo še to prednost, da so med beljakovinstvi živili beljakovine mleka najcenejše. Zato kmečke družine mleko kot vsakodnevno živilo še vedno premalo cenijo, saj ga ponekod ni dovolj niti v otroški prehrani. Razumljivo je, da bo družina uživala mleko rajše, če ga bo dobivala na mizo v različno predelanih oblikah, tako kot je n. pr. skuta, ki ji tudi pravijo sirček, dalje surovo maslo, razni namazi, štruklji itd.

V prehrani kmečkih ljudi primanjkuje tu-

Drobni nasveti

Če hočete pogreti pečenko, je ne dajajte v pečico, ker bi se tako preveč posušila. Pečenko denite v posodo in jo pokrijte, vse skupaj pa postavite na lonček vroče vode. Tako se bo pečenka segrela, ne bo pa izgubila sočnosti.

Če se sadni žele ni dovolj zgostil, ga ne smete prekuhati, ker bi tako izgubil na hranljivosti in vitaminih, temveč napolnite z njim kozarce in jih postavite za ves dan v mlačno pečico.

Kalonsko vodo lahko sami napravimo, če zmešamo nekaj kapljic parfema s 60-odstotnim alkoholom.

Kadar čistimo obleko z bencinom, pogosto ostanejo okrog očistnega mesta sledovi. Odstranimo jih z mešanico kuhinjske soli in bencina. Umazani rob zdrgnemo in ko se blago posuši, ga žetkamo.

Dežne plačice lahko operemo v vedru vode, ki smo ji dodali pol kilograma galuna. Plačice nekajkrat pomešamo po vodi in ga nato mokrega obesimo.

Segreva mast ne bo skipela, če jo bomo malo posolili.

di vitaminov in rudninskih snovi. To je pa predvsem stvar nepravilno sestavljene hrane, ki ne vsebuje dovolj presne zelenjave in sadja. Vemo, da veliko vrst zelenjave na kmečkih vrtovih še ni in je zato tudi ni na mizi. Posebno pa greše kmečke gospodinje, če se ne založijo s trpežno zimsko zelenjavo. Če bi bilo v ozimnici več ohrovtov, ki je posebno bogat z vitaminom C, dalje pora, zelene, rdečega zelja in brstičnega ohrovtov, bi bila tudi pozimi prehrana bolj

pestra in založena z vitamini in rudninskimi solmi.

Iz vsega tega torej sledi, da ni vseeno, kaj damo družini na mizo. Neprimerno sestavljena hrana brez vseh tistih snovi, ki jih človeško telo potrebuje za nemoteno delovanje, je lahko škodljiva, pa tudi če je družina ob obrokih sita.

Načrte za gospodinske tečaje bo treba torej v bodoče pripraviti tako, da se bodo dekleta in žene naučile kuhati stvari, ki bodo na mizi vsak dan, ne pa se omejili samo na pripravo kolačev in sladic, ki jih je še vse preveč na razstavih, ki jih po končanih tečajih prirejajo tečajnice.

Česen in čebula v zdravstvu

Česen in čebula sta izredno učinkovita domača pripomočka za zdravljenje vseh mogočih bolezni. Gospodinje bi morale vedeti, kako in v katerem primeru ju morejo najbolje uporabiti.

● **Poceni zdravilo proti kašlju je pražena čebula, ki jo ožmemo in ji dodamo malo sladkorja. Ta sok uživamo vsak dan trikrat po eno žličko in kašelj bo kmalu minil.**

● **Če na liste zrezano čebulo, ki smo jo malo prepražili na masti ali olju, položimo na tvor, se bo hitreje zgnobil in zacelil.**

● **Čebula je blago a zanesljivo odvajalo.**

● **Proti poapnenju žil (sklerozij) in pri boleznih srca zdravnik vedno priporoča je česen.**

● **Marsikdo česna in čebule ne mara jesti zaradi neprijetnega duha. Ti naj potem, ko so jedli česen ali čebulo, zaužijejo žličko medu ali pol skodelice mleka in neprijetni duh bo izginil.**

Poskusite

Jabolčne rezine

Testo: 20 dkg moko, 8 dkg margarine, četrt litra vode, 1 rumenjaki, sol.

Nadev: 1 kg jabolki, 10 dekagramov sladkorja s cimolom.

Poliv: osminko l mleka, šestnajstinko l smetane (ali samo mleko), 2 jajci, 15 dekagramov moko, 2 dkg sladkorja.

Iz moko, margarine, vode, rumenjaka in malo soli ugneleto gladko testo, ki naj počiva pol ure. Nato ga na tanko razvaljamo v pravokotno obliko in trikrat prepognemo. Počiva naj zopet četrti ure. Nato ga ponovno razvaljamo, položimo na pomazhen pakč, potresemo z naribanimi oslajenimi jabolki in polijemo s testom, ki ga napravimo tako: razžvrkljamo mleko s smetano, jajcem, sladkorjem in moko. Tako pripravljeno sladico spečemo in pečeno razrežemo na rezine.

Mešanica z drobovino

1 kg svinjskih src, slana voda, čebula, 10 dkg prekajane slanice, 2 čebuli, 6 dkg moko, 2 kg krompirja, ma-

Denar ima velik pomen v vzgoji otrok. Toda to, ali bo denar pozitivno ali negativno vplival na vzgojo otrok, ni odvisno od denarja, temveč od tega, kako učimo otroka uporabljati denar v življenju. Nekateri starši otroke neomejeno zalagajo z denarjem, drugi jih spet nagrajujejo z njim za uspehe v šoli, nekateri pa celo kupujejo pri svojih otrocih ubogljivost, ker jim vedno, kadar jih otroci ubogajo, dajo denar. Kadar pa jim otroci kaj kupijo, ne zahtevajo od njih niti drobiža nazaj.

Nekateri starši gledajo spet v drugo smer: na vsi moč se trudijo, da njihovi otroci sploh ne pridejo v stik z denarjem. Ne dovoljujejo jim, da bi si samostojno kupovali šolske potrebščine ali malice v šoli, in celo ne vstopnice za kino.

Večji otroci že sami kupujejo za domače. časopis, sol, sladkor, kruh in drugo. Pri tem spoznavajo ceno blaga, nauče se tudi z denarjem računati: koliko stane kaka stvar in koliko drobiža morajo dobiti nazaj. Iz tega je razvidno, da pridejo otroci vsak dan v stik z denarjem, da denarja ne moremo izključiti iz vzgoje in da ravnajo starši, ki otroke izolirajo od njega, napačno.

Ali naj imajo otroci svoj denar? Predšolski in mlajši šolski otroci, ki pravzaprav še ne znajo ravnati z denarjem, naj seveda še nimajo svojega. Toda večji šolski otroci naj ga pa že imajo. — Ti otroci že vedo, kako se denar zasluži in porablja, predstavljajo si že ekonomski položaj družine in njen proračun: sami kupujejo kake družinske potrebščine, kupujejo si knjige, zvezke, svinčnike, vstopnice za kino in za športne prireditve, plačujejo si vozovnice in drugo. Pri večjih otrocih se že mora izoblikovati občutek za skrbno izkoriščanje denarnih sredstev in za razumno usmerjanje svojih potreb. Toda ta občutek se ne izoblikuje sam, treba ga je privzogjiti.

Mnogi starši in učitelji v šolah uvajajo pri svojih otrocih varčnost. V nekaterih šolah celo tekmujejo, kateri otrok bo prihranil več denarja.

Kakšen je torej vzgojni pomen in vpliv hranilne knjižice na otroka? Če brani v njej denar, ki si ga je prislužil z delom, če uporablja ta denar za svoje obveznosti doma, za dobro razvedrilo, in če je vzgojen tako, da s svojim denarjem brez pomisleka pomaga domačim v stiski, kadar družina neogibno kaj potrebuje ali kadar oboli kak družinski član: takrat je hranilna knjižica sredstvo za vzgojo dobrih odnosov do družine, za vzgojo skrbi in odgovornosti do nje, pa tudi sredstvo za vzgojo volje in značaja.

Jaron, lavorav list, 3 stroki česna, voda, sol, 10 dkg kislih kumaric, gorčica.

Srca operemo in skuhamo s čebulo vred v slani vodi. Na zrezani, prekajeni slanini prepražimo sesekljano čebulo in moko. Ko je vse prepraženo, zalijemo z juho, v kateri smo kuhale srca, dodamo na lističe zrezana srca, na koščke zrezan krompir, majaron, lavorav list in česen, po potrebi še zalijemo z vodo, osolimo in kuhamo. Nazadnje primešamo jedi še zrezane kumarice in po okusu gorčice. Jed naj ne bo redka.

„Zakaj nisi večerjal?“

„Najedel sem se tebe za vse življenje,“ se je privzdignil in se ji zagledal v obraz. Molčala je in nikoli se mu ni zdela tako lepa. Obraz, oči, postava, prsi, spreletela ga je drhtavica, in iznenada ga je obšla želja, da bi jo tolkel po obrazu, da bi ji zdobil oči, da bi jo tolkel, povsod, dokler je ne bi popačil, uničil.

„Znorel bom! Bežil Stoj, vlačuga!“ Opazil je, da se ga ne boji, in je dodal v šepetu: „Pridi k meni. Sedi.“

„Ne bojim se te,“ je postavila svetilko na mizo in si uprla roke v boke.

„Uničila si me... povsem. Do kraja.“ Bil je zmeden zavoljo njene zbranosti.

„Ti si pa mene.“

„Jaz uničil tebe?...“ Zamišljeno je gledal v pod.

„Si.“

„A če ti razbijem to vlačugarsko glavo, kaj?“ Ni je gledal. Govoril je zelo tiho.

„Lezi tu in okamen.“

Ni verjel svojim ušesom, tako mu je bilo žal sebe, da je onemogel v pokornem molčanju in se od zgoraj, petnajst let daleč, brez jeze zagledal v ženo, ko je imela prav tako strog obraz in neusmiljene oči. Gledala ga je po strani, kakor da se čudi in jezi, tako kakor zdaj. Rekel je očetu, da mu je všeč, zavoljo drugih, zavoljo vasi in svojih vrstnikov.

Misel mu je zgorela v ogelčku solze, ki se je takoj posušil v očesu. Zavalil se je v posteljo, stisnil se je k deski ob zidu in se zmanjšal, Simka je legla v posteljo, odmikala se je in se držala od njegovih dotikov, on pa se je dolgo mučil in dušil v hitrem vročem dihanju, da se ne bi obrnil k njej in je ne objel, vroče in močne.

In ni mogel vzdržati, cepetavo in krčevito se je obrnil k njej in brez zavesti zarinil glavo v hribčka njenih prsi,

pa se še bolj brez zavesti, kot da ne more drugače, pričel in vkrčil v njeno telo, in ona se mu je podala in prepustila, tuja in daljna, krepko stiskaje z rokami posteljne stranice; on je čutil in rekel:

„Kupil bom samostanu zvon... Milunka naj gre jutri k Metodiju, da ga prosi. Vse jim dam, samo da te pustijo prenočiti pod grobnico.“

Ona je molčala...

Djordje počasi vzdigne glavo s kavarniške mize in šepne: „Vedela je. In ni verjela.“ Pod bremenom se mu krči in upogiblje vrat. Surova murvova korenina, zarita v mokro in toplo zemljo. Hoče sesli nekako drugače, toda moč odpove počasnim in motnim željam. Strop se zniža, prav nad njegovo čelo, in svetilka je zabita vanj, pa se ziblje in kadi in oči boljijo nad trudnim vpijem kavarne, ki ji ni konca. Mokre mize dremlejo v rumenkasti temi, ostarele od pesti, pesmi in psokv. Take suhe in črne noge imajo ščurki v točilnici, na katero se pogosto naslanja utrjeni kavarnar, zadovoljen, da so tudi opeke v podu vedno pijane in smrdijo po žganju, govnu in mokrem usnju, da se je tudi oleander pijano nagnil v škafu, s katerega so popadali obroči. Oleander se je nagnil k temni kocki okna, tudi ta hoče ven, tudi ta je zastrujen z vročim žganjem in počnel od vplija. Djordje dolgo boljči v prevrnjen klobuk, vržen na škaf z oleandrom, in zdi se mu, da je nekdo iz njega z motiko izkopal glavo, tako kakor se koplje krompir, in ti izkopani krompirji iz črnega dimnika, klobuka, so zdaj njegova, zdaj Simkina glava.

„Vzeli so mi denarnico! Vzeli so mi denarnico!“ vpije lovek z opankarskim predpasnikom, obešenim okoli vratu, in se tolče z dlanmi po žepih. Stopi k Djordjevi mizi in se zareži:

„Jaz sem palček kraljiček, ulovi me za repiček!... Jaz sem dvorska ura! Cak-caq!“

Djordje z gnusom potisne mizo vanj, braneč se. Oni pobegne pod sosednjo mizo, kavarnar lka priteče, ga zgrabi za vrat in kakor mačko vrže skozi vrata njegovo vreščanje, daljši čas postoji med odprtimi vrati in prestrašen pride! Djordju:

„Vojaki gledajo mimo, konjeniki! Nekomu so napovedali vojno...“

Djordje se namrči od gnusne in kalne misli.

„Še prinesil Daj vsem tem sleparjem, naj pijejo!“ zavpije in pokaže z roko na ljudi po kavarni. „Na! pijejo, dokler morejo!“ Misli: za malenkost lahko kupi vse te trške male trgovce, barbarje, opankarje in krojače brez dela, kmete, ki jih je privlekel na trg poziv okrajnega glavarja in sodišča, upokojeince, ki začenjajo dan, srkaje prvo jutranjo kavo pri „Oraču“. Njegova možnja v levem žepu je težja od vseh teh mestnih goležev v širokih spodnjih hlačah, gleda jih in jih zaničuje in noče odgovorjati na njihova vprašanja, on, gospodar Djordje iz Prerovega. Izpije poln kozarec. Nekaj v njem se sramuje, da pije, vzame drugega, da prej ko prej ugasi sram, da potopi v sladko, vroče žganje vse te črvičke, ki lezejo po glavi, udarjajo ob zidove lobanje, tečejo po žilah. Samo da žganje ni dovolj sladko.

„Ika, hočem, da se mi bodo prsti lepili! Hočem, da bo, kakor da berem zrelo grozdje.“ Vsi ljudje v kavarni, tudi ti, ki so se nagneli okoli njegove mize, so mu bili en sam človek, po katerem more hoditi brez razmišljanja in kesanja, po katerem se hodi kakor po gosenci. Kako da tega ni prej videl, kako da tega ni začutil nikoli prej? V rebrastih čaši, zamegljeni z njegovimi kratkimi, topimi prsti, se je rumenilo žganje kakor raztopljen cekin.

(Nadaljevanje sledi)

DRAGO VRESNIK:

Prebodeno srce

»Nak, Fridolin, ne razumeš žensk,« je pravil stari.

Fridolin je sedel za mizico v svoji sobi in strmel v prazno. Vražje siten je bil stari, kadar je priropotal v njegov kotiček, ga vrgel z divana in začel z ženitvijo. Poslušal ga je, kot poslušala človek ropot vozov z ulice; navadi se nanj in pozabi na svet. »Ženim se, ko najdem pravo,« je rekel. Bil je trmast in je imel strupen jezik.

»Katera, misliš, je prava?« je rekel stari.

»Kaj vem,« je rekel Fridolin. »Se bo že našla.«

»Sama od sebe ne,« je rekel stari. »Je suha?«

»Ne vem, saj je še nimam,« je rekel Fridolin.

»Suhe ženske,« je začel stari, »takšne z moškimi ličnicami, veš, so požrešne. Tenke ustnice so znamenje histerije, veš, Fridolin. Ogibaj se takih žensk. Je debela, ima mesnatc ustnice?«

»Ne, saj je še nimam,« je rekel Fridolin.

»Ti si osel, Fridolin,« je rekel stari, »ženske z mesnatimi ustnicami so nenasitne, debele so nemarne. Je srednje rasti, ima svetle oči in rumene lase?«

»Ne vem, saj je še nimam,« je rekel Fridolin.

»Ženske z rumenimi lasmi in vitko rastjo so poskočne, v glavi imajo slamo,« je rekel stari. »Si razumel, ne priženi mi ženske, dokler je ne pokažeš. Sicer pa, figo boš dobil žensko. V tvojih letih sem imel že izkušnje, ti si sanjač. Bedak si, veš, Fridolin.«

Potem je stari odšel. Fridolin je v pozno popoldne sameval za mizico, sramežljivo prebiral Popolni zakon, si ogledoval serije filmskih zvezdic in trpel. Legel je na divan in razmišljal o dekletu svojih sanj. Malo je ostalo od njih, razbila jih je kruta vsakdanjost. Kot na primer pri frizerki s plesa. Prvič je bil resno zaljubljen. Povabila ga je na sestanek. Prišel je s šopkom nageljnov; skrival jih je pod sukno, da ne bi bil smešen. Pravijo da je to preživela romantika, toda Fridolin je bil drugačnega mnenja. Dokažem ti, si je rekel, da sem drugačen, kot so prostaki v naših čevlji s tremi podplatit in frizuro, ki pušča oljnati rob na srajci. V parku ji je prisegal, da je edino bitje, ki ga je kdaj ljubil. Poljubil je ni. Rekel ji je, da mu je najdražja na svetu, da živi samo zanj. Dekle se je hihitalo v ovratnik bluze. Nenadoma je začelo jokati. Fridolin je bil prevzet od njene miline. »Kako naj vam pomagam, ljuba?« je spraševal in se odmikal njenim rokam. Končno ji je uspelo, da je naslonila glavo na njegove prsi. Fridolina je pretreslo čustvo nebeške toplote. »S čim naj vam pomagam, draga?« je silil vanjo. »Oh, nesrečo imam,« je rekla. »Sinoči sem si sposodila od prijateljice kolo. Na klancu sem padla v jarek, kolo je ostalo na cesti. Neki motorist je pridirkal za menoj in zmečkal kolo, da ni ostalo niti sledu za njim. Zdaj nujno potrebujem deset jurjev kolo moram plačati... Ali mi lahko pomagate?« Fridolin se je zdrznil in nagnosko segel po denarnici. Tam je bilo samo pet sto dinarjev. Za malinovec in sladoleđ. Strašno. Kako je mogel sprejeti znanstvo z zahtevno žensko? Tri dni je jokal v svoji sobici, ker ji ni mogel pomagati. Četrty dan se ji je skrtil in ljubezni je bilo konec. — Z nameščenko Bredo je bilo še slabše. Silila ga je, da bi preživela dopust na morju. »Ni treba, da bi šla v kak boljši hotel,« je rekla. »Lahko greva v kaj srednjega. S petdesetimi tisočaki prideva skozi. Ali jutri naročim rezervacijo?« — Dijakinja Majda je venomer srkala malinovec in govorila o neki posebni obleki, ki se da dobiti samo za dolarje. Prodajalka Marta je potrebovala polovico vsote za motorno kolo. Fridolin je zasovražil male oglase, zakaj večino teh nesrečnih srečanj se je rodilo iz dopisovanja in ponudb.

»Fridolin, ženske stanejo,« je pravil stari.

Fridolin je sedel za mizico v svoji sobi in strmel v prazno. Vražje siten je bil stari, kadar je zvedel, da je strigel male oglase iz časnika in jih lepil v spominsko knjigo. »Fridolin, mevža si,« je rekel stari. »Stopi na okrog po mestu, ustavi jo in energično povabi v kavarno. V tvojih letih sem jim že kradel spominčke iz torbice. Kaj je vedel stari o današnjem svetu. Samo enkrat ga je poslušal. Zasedoval je lepotic, ki se je izzivalno pregibala v bokih in mahala s cekarčkom. »Gospodična, pojdite z menoj v kavarno,« jo je zgrabil za roko. »Pri prici, brez odlašanja. Ljubim vas.« Dekle mu je v obratu prisolilo voley klobuto. »Glej, mulc, da ti še ene ne prinažem!«

Ne, Fridolin ni razumel ženskih src. Zanj so živela pod izdelki tekstilne industrije povsem nerazumljiva bitja. Ni vedel, čemu se smeji, čemu šušljajo, če je prav, da se kremžijo, vrtajo po nosu in obešajo uhanice na umazana ušesa. »Stari,« je rekel, »kako si ti dobil mamo?«

»Osel,« je rekel stari, »ona je ujela mene.«

»Vidiš,« je rekel Fridolin, da tudi mene katera pograbi, kot je tebe mama. Kako je bilo?«

»Človek je res ob pamet, če ima takega sina,« je rekel stari. Zaloputnil je vrata in odšel na sprehod, da si pomiri živce.

Fridolin je brskal po novi seriji zvezd, ki jih prodajajo skupaj s čokolado. Dan je bil težak kot njegove misli. Tri leta so pretekla, kar išče zaročenko. Doslужil je vojsko in ničesar ni bilo, kar bi napolnilo življenje z mislijo na jutri, s pogovori o vilicah in žlicah, o obešalnikih, posteljnih vločkih in otroškem vozičku. Z albumom se je tolkel na čelo in hlipal kot otrok, ki mu ne dajo igračke.

Nenadoma se je odprlo okno, nekdo se je privzdignil na prste in pokukal v sobo. Fridolin je od zadrege spustil album in izgubil prisotnost duha. Čeprav je videl samo dvojce

te vidim, kakšno čudo si. Vse dni mi mama pripoveduje o tebi. Zakaj imaš očala, si krakoviden? No, daj, pridi, da me ne mine potrpežljivost!«

Fridolin si je plašno poravnal suknič, zagtegnil kravato in odhitel na dvorišče. Deklece je stalo sredi sonca, igrivo in razposajeno, kot je neugnana mladost. Vse je bilo v njej, kar je nekoč že videl: frizerka, prodajalka, uslužbenka in dijakinja. Samo še lepše, bolj oblikovano.

»Na uslugo sem vam,« je rekel Fridolin.

»Daj, ne govori tako fijakorsko,« je rekla. »Kaj delaš v svoji sobi? Nimaš bolj pametnega dela v prostem času?«

»Razmišljam. Razmišljati je tako lepo...«

»Daj, nehaj mi prebirati slabe romane,« je rekla. »Sem tehničarka, veš, nisem tako za luno, kot misliš.«

»Oh, nisem mislil tako...«

»Nič, oh,« je rekla. »Bodi malo bolj močat!«

»Da,« je rekel Fridolin.

»Torej, greš z menoj na sprehod?«

»Da,« je rekel Fridolin.

Odpegljala ga je z dvorišča na ulico, vzdolž nizkih hišic do reke. Pripovedovala mu je, da ji mesto ugaja. Sedla sta na klop pod ko

Karel Destovnik-Kajuh:

Na talcev grobove

Bosa pojdiva, dekle, obsorej,
bosa pojdiva prek zemlje trpeče,
sredi razsanjanih češnjevih vej
sežem ti nežno v dlani koprneče.
Beli so, beli so češnje cvetovi,
temni, pretemni so talcev grobovi.
Kakor ponosni galebi nad vodo,
taki so pali za našo svobodo.
Bosa pojdiva, dekle, obsorej,
bosa pojdiva med bele cvetove,
v krilo nalomiva češnjevih vej,
da jih poneseš na talcev grobove.

ga imam doma. Ne žalite mojega okusa, obleke si krojim sama. Zakaj sprašujete te neumnosti?«

»Prisegam, da vas ne bom več žalil,« je rekel Fridolin. Zdelo se mu je, da teče reka navzgor, da stoje hiše na glavi in da zahaja sonce na vzhodu. Ko je legel mrak, ni verjel, da gore žarnice, da še zmerom sedi ob njem, ne da bi se hihitala v bluzo in mu poskušala ihteti na prsih.

»Slišala sem, da ste velik zajček,« je rekla. »Veste, pa ste mi kljub temu všeč. Mami se imam zahvaliti, ker sem jo tokrat poslušala.«

»Res?« je rekel Fridolin. »Všeč sem vam? Zakaj?«

»Zato, ker ste tako leseni,« je rekla. »Pravijo, da nosijo taki možje ženo na rokah. Koliko deklet ste imeli?«

»Štiri,« je priznal Fridolin odkritosrčno. In ji je začel pripovedovati podrobno o frizerki, o nameščenki Bredi, o dijakinji Majdi in prodajalki Marti.

»Sekljaš ga!« je rekla in ga začela spet tikati, kot da je pozabila, da sedita že nekaj ur na klopi.

»Koliko fantov ste imeli vi?«

»Tri! Ampak tiste bolj resno, kot ti svoje frklje. Takih sploh ne štejem.«

»Da,« je rekel Fridolin.

»Veš,« je rekla, »človek počasi dozoreva. Ženske na srečo še nekoliko hitreje kot vi, možki. Vi ste tepčki.«

»Da,« je rekel Fridolin.

»Ti si mi všeč, ker si tako okoren,« je rekla. »Brž ko sem slišala praviti o tebi, sem si rekla, počakaj, mu že pokažem, izmodrim ga, da bo vedel, da stoji na zemlji.«

»Da,« je rekel Fridolin. »Hvala!«

Pozno sta se vrnila domov. Na dvorišču se je poslovila. »Poljubljaš slabo, veš, kot začitnik,« je rekla. »Ampak to ni važno... Jutri me počakaj!«

Fridolin je prikipele v svojo sobo, kot krema, ki je ušla čez rob posode. Pretresno mu je bilo, pretresno za srečo, ki jo je prinesel s seboj. Prižgal je luč in se zdrznil. Stari je sedel na divanu. Vstal je in mu trdo stopil na proti.

»Fridolin,« je rekel, »videl sem te popoldne na dvorišču.«

»Da, oče,« je rekel Fridolin razdraženo. »Kaj bi rad?«

Stari ga je pogledal in se nasmehnil, pa spet nagubal čelo. »Osel si, Fridolin,« je rekel. »Meni je vse prav. Ampak, ali veš, kaj to pomeni?«

»Ne,« je nedolžno odvrnil Fridolin.

»Srce je prebodeno, ljubi Fridolin,« je rekel stari. »To pomeni, da me ne potrebuješ več. Slišal sem, kako te je prijela. Gotovo te je pozneje že vikala... Da, da, Fridolin, poznam te reči. Prosim, zdaj, ko je stvar že tako daleč, ti odkrito povem, da tudi sam nisem imel nobenih izkušenj. Saj, jabolko ne pade daleč od drevesa. Fridolin, zdaj je vsega že toliko, kot da si oženjen!«

»Kako to veš?« je srečno kliknil Fridolin.

»Hm,« je vzdihnil stari, »začelo se je natančno tako, kot pri tvojih mami.«

NAPIS

na spomeniku padlim žrtvam

To žrtev, borb in zmag je spomenik.
Postoj, tovariš, spomni se na mrtve:
vse, kar veliko je, vzkali iz žrtve;
in ti, ki živ si, mrtvim si dolžnik.

Janko Glazer

Prvi november...

Komaj slišno prši drobní dež v večerni mrak in priliplja orumenelo listje na mokra tla. Ob pločniku klokoče kalna voda, ki se steka v kanale. Enolično pritrkavajo zvonovi in bude v srcu žalostne spomine.

Trepeče uvelo lice matere, tiho drse soize izpod mokrih trepalnic mlade žene; zamišljeno zro oči v mokro prst še mnogih, mnogih, ki so izgubili svoje najdražje. V vseh je en sam vzdih — ni jih več. Odšli so mladi, s svellimi očmi, pogumno stiskajoč pesti, da njim pribore svobodo, da jih rešijo spon, ki so jih desetletja težile k tlom.

Nemo stoje stebri jetnišnic in morišč, kjer je nemška zver pobijala naše najboljše ljudi. Še slišimo v naših srcih streie, ki so tolikokrat odmevali iz naših gozdov, kjer so se borili naši najboljši sinovi.

Ni jih bilo strah smrti, ne mraza ne lakote; ni bilo talcu težko umreti pod puškinim strelom krvnika. Vsem je živo tlela v srcu zavest — boriti se do zadnjega, vzdržati vse muke, dokazati tem krvnikom, da je slovenski narod, čeprav majhen, pogumen in vztrajen. Hoče svoje pravice, ki mu jih kratijo z najhušo surovostjo oni, ki se širokoustijo o svoji kulturi.

Gozdovi so slišali poslednji zdih umirajočih junakov, na belih stenah so ostale strnjene kaplje krvi; žične ograje so zakrile vse one, ki jim je bila slovenska beseda draga, mnoge, ki so hoteli videti svoje ljudstvo srečno nasmejano v svobodni domovini.

Tiho pokriva te borce prst, ali doma, ali nekje daleč v tujini.

Nesebično so žrtvovali svojo dragoceno kri, in ta nam mora biti sveta. Ne smemo iti preko nje, ne smemo pozabiti naših junakov!

Našim žrtvam

črnih oči in šop kodravih las, si je bil na jasnem, da je v podaljšku te prikazni čisto-krvna ženska. Še dekle, skoraj otrok.

»Si ti Fridolin?« je rekla. »Pridi no bliže!«

»Da,« je rekel Fridolin in oprezno stopil k oknu. Doli je stalo dekletce, kot da ga je izrezal iz albuma. »Kaj želite?«

»Veš, ti,« je rekla, »prejšnji teden smo se priselili v sosednjo vežo. Kaj sem ti naredila, da me ne pogledaš? Ali si res tako boječ, kot pravijo? No, videti je, da si šema.«

Fridolin je vzdrhtel. Dekle ni imelo niti koščenih ličnic, niti mesnatih ustnic, ni bila zavaljena, lasje so bili kostanjevi. »Kaj bi radi?« je zaječjal. »Nikoli vas še nisem videl. Lepi ste kot angel!«

»Daj, ne trobentaj, da te ne postavijo za poveljnika gasilske godbe. Kje si bral te neslanosti?«

»Oprostite, ali sem vas žalil?« se je ustrašil.

»Ti, rajne pridi dol na dvorišče, da te vidim,« je rekla. »Igraš remi, ali šah? Pridi, da

šato vrbo. Fridolin je drhtel od vročice.

»Imate kolo?« ga je začela vikati, ko da je pozabila, kako odločno ga je spravila iz sobe.

»Ne,« se je ustrašil Fridolin. »Ali vam ga je povozil kak motorist?«

»Šema! Mislija sem, če bi hoteli z menoj na izlet. Ste že bili na dopustu?«

Fridolin je prebledel. »Morje stane,« je rekel. »Slišal sem, da v srednjem hotelu komaj shajaš s petdesetimi tisočaki...«

»Ste znoreli?« je rekla. »Vidim, da znate zapravljati denar. Vsako leto grem za vodiča v otroško kolonijo. Hrana me nič ne stane in dopust pod šotorom tudi ne. Vi bi se lahko oprjeli takšnega posla, malce bolj gibčni bi postali. Če hočete, vam priskrbim takšno mesto.«

Fridolin je od začudenja omedleval.

»Kaj pa, malinovec imate radi?« je vprašal. »Si kupujete obleke z dolarji?«

»Šema! Zakaj bi kupovala malinovec, ko

Anläßlich einer Feier

In Kärnten wurde am 10. d. M. mit der zentralen Feier in Klagenfurt in Anwesenheit fast aller Mitglieder der österreichischen Regierung das „Volksfeiern“ der 40. Jahresfeier der Abstimmung abgeschlossen, welches sich durch das ganze Jahr auf grösseren oder kleineren Feiern bis zum Anfang dieses Monats abgewickelt hat. Gleichzeitig wurde dieser Tag, an welchem vor 40 Jahren Südtirol an Italien angegliedert wurde, zum „Tag der nationalen Trauer“ proklamiert. No, geschichtlich wurde über all dies viel geschrieben, sodass die Tatsachen bekannt sind.

Doch kann man nicht umhin, die Frage aufzuwerfen, was haben die Kärntner Slowenen, um zu feiern und sich zu freuen, wenn sie sich noch heute in der Lage befinden, für ihre Rechte noch genau wie vor 40 Jahren kämpfen zu müssen. Deshalb müsste man nämlich nicht vergessen, dass Österreich im Vertrag von St. Germain bestimmte Verpflichtungen bezüglich der Sicherung der nationalen Eigenart der slowenischen und kroatischen Minderheit sowie des Schutzes ihrer Rechte übernommen hat, was mit dem österreichischen Staatsvertrag in Jahre 1955 noch einmal bekräftigt wurde. Wir wollen uns bei dieser Gelegenheit nicht über die Art auseinandersetzen, wie die Verpflichtungen aus dem Vertrag von St. Germain erfüllt bzw. nicht erfüllt sind, während wir hoffen, dass wir uns in der allgemeinen Beurteilung einig sind, dass all jenes, was im schweren geschichtlichen Zeitabschnitt zwischen den beiden Kriegen geplant und getan wurde, nicht im Einklang mit diesen Verpflichtungen und darüber hinaus nicht im Interesse der Minderheit war.

Die Kärntner Slowenen haben darüber hinaus, dass die Abstimmung als „Manifest der Treue“ bezeichnet wurde, im Laufe dieser Monate der Festlichkeiten und auch anlässlich der Abschlussfeier in Klagenfurt müssen manches erleben, sehen und hören. Es muss zwar anerkannt werden, dass die gehaltenen Reden wie der Grundton, in welchem die Presse die Feier vorbereitet hat, und auch das Engagement der Bundesregierung darauf abgezielt waren, dass sich die Festlichkeit im Zeichen der Notwendigkeit einer Koexistenz der Slowenen und Österreicher in Kärnten und ihrer Interessen abwickelt, wie dies betont wurde. Eines der führenden Blätter, die „Arbeiter-Zeitung“, hat folgerichtig jede Absicht verurteilt, nationalistische Leidenschaften aufzublasen und solche Tendenzen zu forcieren. Die Feier wurde von Wünschen begleitet, dass sich die Beziehungen zwischen den Volksgruppen positiv auch in ihrem beiderseitigen Interesse und auch im allgemeinen Staatsinteresse begegnen mögen. Es gab auch offizielle Feststellungen, dass „auf der österreichischen Seite in dieser Hinsicht noch etwas geblieben sei, was noch zu lösen wäre“. All dies kann man nur begrüßen, aber auch mit Recht erwarten, dass die Erklärungen über die Begegnung der Beziehungen in Kärnten auch einen sachlichen Inhalt in der Lösung der

noch ungelösten Fragen und berechtigten Forderungen der Minderheit finden. Auf Grund der Erklärungen von ziemlich verantwortlicher Stelle kann man erwarten, dass mit der Lösung der offenen Fragen — wie Gleichberechtigung der slowenischen Sprache, Zweisprachigkeit, Schulfragen, Schutz der Opfer des Nazismus, Wiedergutmachung der Schäden, die die slowenischen Kulturinstitutionen erlitten haben, Förderung der wirtschaftlichen Entwicklung dieses Gebietes und anderes — begonnen wird.

Jedoch ist nicht vollkommen klar, besonders angesichts der Bestrebungen seitens der höchsten österreichischen Funktionäre, wozu es gut sein soll, dass sie sich der Art der Feststellung der slowenischen Minderheit bedienen, was auch in gewissen Reden verantwortlicher Funktionäre anlässlich der Feier gesagt wurde und auch auf gewissen Transparenten zum Ausdruck gekommen war. Wird damit ein neues Element des Druckes und der Unsicherheit in Bezug auf den künftigen Bestand und das Bekenntnis der Minderheit vorgesehen, wird dadurch nicht ein neuer Anlass zu Reibungen und Unruhe hineingetragen!

Wäre es nicht natürlich und gerecht, wenn man diese Frage mit der Minderheit klären und ihre Meinung hören würde, mit Rücksicht darauf, dass das Territorium, wo die slowenische Bevölkerung lebt, auch beim Abschluss des österreichischen Staatsvertrages nicht strittig war!

In Klagenfurt ist bei der Feier — und das gerade im Zusammenhang mit der Betrachtung der Beziehungen in Kärnten — und an hoher und verantwortlicher Stelle erneut der Terminus „Windisch“ aufgetreten. Das erneute Operieren mit diesem Begriff ist keineswegs ein glücklicher Umstand in einer Zeit, wo man an einer Festigung der Minderheit insistiert. Geht es um die Absicht, mit dem Einführen einer besonderen „windischen“ Gruppe die Zahl der Kärntner Slowenen meisterhaft zu vermindern!

Einer Klärung würde gleichfalls auch die Feststellung bedürfen, „warum es mit der kroatischen Minderheit im Burgenland fast keine Probleme gebe“, wo es bekannt ist, dass mit dem Behandeln der Verpflichtungen aus dem Artikel 7 des Staatsvertrages hinsichtlich der kroatischen Minderheit im Burgenland bis heute nicht einmal begonnen wurde, deren Verwirklichung die Burgenländer Kroaten jedoch ständig fordern.

Die Feiern sind vorbei, die Kärntner Slowenen und die Burgenländer Kroaten blicken in die Zukunft mit der Hoffnung, dass ihnen endlich der Platz eingeräumt werde, den die nationalen Minderheiten einnehmen müssen, um die Rolle der Annäherung und des Gestaltens herzlicher Beziehungen sowohl im Staate, in dem sie leben, als auch in zwischenstaatlichen Beziehungen erfüllen zu können.

»Borba«, 21. 10. 1960, Beograd

Če še ne veste?

Sladkor je bil včasih samo zdravilo

Sladkor so včasih prodajali samo v lekarnah in ga uporabljali za nekatere bolezni. Tako, kot ga mi danes uporabljamo, ga ljudje pred nekaj stoletji niso uporabljali. Sladkor kot zdravilo je bil tedaj izredno drag.

Kaj pomeni fatamorgana

Ta beseda je nastala iz arabske besede „famurgan“, ki pomeni listo, kar izgleda, listo, kar se nam dozdeva. Tako je ta beseda našla natančno ime za pojav, ki se pojavlja v pustinskih predelih, a nastane kot rezultat lomljenja in spajanja svetlobnih žarkov pri prehodu skozi zračne plasti različne toplote in gostote.

Nastanek feničanske abecede

Feničani so bili veliki pomorščaki in polniki v Starem veku. Veliko so potovali in trgovali, pa jim je bila zato potrebna pisava. Tako so feničanski pisarji izumili abecedo že v osmem stoletju pred našim štetjem. Imela je 22 črk. Nastala je s poenostavljenjem hieroglifskih znakov. Feničanska abeceda se je pozneje razširila po vsej Evropi.

Jabolka, hruške, jagodičevje
drevesnica M. POLCER
p. Št. Vid — St. Veit i. J.

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program: — 5.45, 5.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. II. program: — 6.00, 7.00, 8.00, 13.00 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: — 5.55 Oddaja za kmete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 7.55 Gospodarska poročila in delovni trg — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Ponedeljek, 31. 10.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Zanimiva, poučna, razveseljivo. — Slovenski samospevi od začetkov do današnjih dni. — 18.00 J. F. Perkonig — Rok Arih: Ugrabljena strd.

Torek, 1. 11.: 14.00 Memento mori
Sreda, 2. 11.: 14.00 Poročila, objave. — Za naša vas. — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 3. 11.: 14.00 Poročila, objave. — Koroški kulturni obzornik.

Petek, 4. 11.: 14.00 Poročila, objave. — Živo srečanje.
Sobota, 5. 11.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Nedelja, 6. 11.: 7.30 5 pesmijo in glasbo pozdravljam in voščimo.

Sobota, 29. oktober:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Fantje, veseli bodite — 8.45 Sini pisani svet — 14.00 Pozdrav nate — 15.30 Iz vseh dolin zveni — 16.20 Mladinski oddaja — 16.45 Iz parlamenta — 17.10 Tisoč glas-

benih utrinkov — 18.55 Sport — 19.30 Odmav časa — 20.15 „Intermezzo“, komedija — 22.10 Pogled v svet — 22.25 Operetni koncert.
II. program: 6.10 Z glasbo v dan — 7.10 Beleške iz dnevnika — 8.20 Z veselo igro — 10.00 Solska oddaja — 11.00 Ljudske viže — 12.03 Za avtomobiliste — 13.35 Slavni umetniki — 14.40 Tehnični razgled — 15.00 Mladinski koncert — 17.40 Gradščanska ura — 19.15 Hopta, dvojčki — 20.00 Dobra zabava — 21.45 Sport — 22.20 Zvečer pa zaplešemo.

Nedelja, 30. oktober:

I. program: 6.50 Naš domači vrt — 8.05 Kmečka oddaja — 11.00 Vesela petje, veselo igranje — 12.00 Glasbena nedeljska promenade — 12.40 Za svetlovni dan štednje — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domavine — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Otroška ura — 17.05 Plesna glasba — 19.00 Sport — 20.10 „Crna obleka“, slušna igra — 22.10 Pogled v svet — 22.15 Sport.

II. program: 6.10 Vesele melodije — 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega — 10.05 Dunajski zajtrk z glasbo — 13.15 Za avtomobiliste — 15.00 Operetni zvoki — 18.00 Moderna zabavna glasba — 19.10 Oddaja zveznega kanclerja — 20.00 Lepi glasovi, lepe viže — 21.45 Sport — 22.15 Svet jazza — 23.15 Tisoč taktov plesne glasbe.

Ponedeljek, 31. oktober:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Operni koncert — 15.30 Knjižni kotiček — 16.30 Koncertna ura — 18.25 Za Vas! Za vse! — 18.35 Mladina in gledališča — 18.55 Sport — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.30 Odmav časa — 20.15 In kaj mislite vi — 20.30 Rumeni ponedeljek — 21.00 Koroška domovinska kronika — 21.15 Iz mesta in z dežela — 22.10 Pogled v svet — 22.25 Teden pri Združenih narodih.

II. program: 6.05 Premislite prosimo sami — 7.10 Beleške iz dnevnika — 8.10 Glasba na tekočem traku — 10.00 Moderna zabavna glasba — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 V operni loži — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.30 Veseli zvoki — 16.15 Aktualna reportaža — 17.10 Kulturne vesti — 19.00 „Divji lovec“, opera — 22.15 Operetni koncert.

Torek, 1. november:

I. program: 6.50 Naš domači vrt — 7.00 Zveneč jutranji pozdrav — 9.00 Pisan venček melodij — 11.00 Poskočne viže — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domavine — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Otroška ura — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Čiganske sanje v opereti — 19.00 Sport — 20.10 „Obljubljena dežela“ — 22.10 Pogled v svet — 22.15 Sport — 22.25 Duhovi prednikov.

II. program: 6.10 Vesele melodije — 9.00 Operni koncert — 13.15 Za avtomobiliste — 15.00 Spomini na zlati čas operete — 16.30 Krilate viže — 17.05 Gledališča po svetu — 18.30 Spomini na Geogra Trakla — 19.10 Kaj vsak poje — 20.00 Glasbeni rog izobilja — 21.45 Sport — 22.15 Za konec dneva.

Sreda, 2. november:

I. program: 6.00 Jutranja glasba — 8.45 Iz ženskega sveta — 14.45 Glasbena medigra — 16.45 Italijanski koncert J. S. Bacha — 18.55 Sport — 19.30 Odmav časa — 20.15 Orkestrski koncert — 21.00 O smislu smrti in o besedi življenja — 22.10 Pogled v svet.

II. program: 6.05 Jutranji koncert — 7.10 Beleške iz dnevnika — 9.00 Kamni pripovedujejo zgodovino — 11.00 Operni koncert — 12.15 Moderne orkestrske suite — 13.15 Za prijatelja opere — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.00 „Zlomljen glas“, pesmi in proza padlih in umorjenih pesnikov — 16.00 „Mesto je mrtvo“, legenda — 17.10 Kulturne vesti — 17.40 Zenska oddaja: Zene v tuji zemlji — 19.20 Za prijatelja planin — 19.30 „Čudež v Verdunu“, slušna igra — 20.45 Večerni venček melodij — 21.55 Sport.

Četrtek, 3. november:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Operetni koncert — 8.45 Avstriji v tujini — 14.30 Mojstri balade — 15.30 Aktualna reportaža — 17.10 Pisan topček melodij — 18.05 Kmečka oddaja — 18.20 Oddaja Delavske zbornice — 18.35 Mladina v poklicu — 18.55 Sport — 19.30 Odmav časa — 20.15 Lovska ura — 21.00 Zveneča alpska dežela — 22.10 Pogled v svet — 22.15 Sport.

II. program: 6.05 Preden odidete — 7.10 Beleške iz dnevnika — 8.10 Prosimo, prav prijazen — 9.05 Solska oddaja — 10.15 Solska oddaja: Ljudska glasba iz Tirolske — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 12.03 Za avtomobiliste — 14.15 Znani orkestri — 15.00 Solska od-

daja — 16.30 Glasba za mlade zaljubljene ljudi — 17.10 Kulturne vesti — 7.40 Zenska oddaja: Stari govori o mladinskih problemih — 20.30 Filmska oddaja — 21.00 Pesem prerije — 21.55 Sport.

Petek, 4. november:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Orkestrski koncert — 13.10 Ljudska glasba iz Avstrije — 16.00 Zabavna glasba — 18.00 Na zapečku — 18.55 Sport — 19.30 Odmav časa — 20.15 Halal Teenagerji! — 22.10 Pogled v svet — 22.40 Zaljubljene melodije.

II. program: 6.05 Mladi glas — 7.10 Beleške iz dnevnika — 9.05 Solska oddaja: Pravilna in napačna prehrana — 10.15 Solska oddaja: Pesmi Theodorja Storma — 10.40 Solska oddaja: Pred vratmi pokopališča — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Solska oddaja: Srednji vek — 16.00 Otroška ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Znanja za vse — 18.00 Glasba razveseljuje — 19.10 Teden dni svetovnega dogajanja — 20.00 „Veselo prebujanje“, slušna igra — 21.55 Sport.

Televizijski program:

Vsakodnevna oddaja: 20.00 Čas v sliki. Oddaja Čas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Nedelja, 30. 10.: 17.00 This is English — 17.30 Za otroke — 18.15 Za družino — 18.45 Gorski kmetje v Avstriji, filmska poročila — 20.05 Vsaka sekunda i šiling.
Ponedeljek, 31. 10.: 19.30 Spet štedimo, film ob svetovnem dnevu štednja — 20.20 Aktualni šport — 20.55 „Tako daleč je“, kriminalna igra.

Torek, 1. 11.: 17.00 Za otroke: „Olak zgubljenih“ — 19.30 Za zbiratelja znamk — 20.40 „Milostni strah“

Sreda, 2. 11.: 17.00 Za otroke — 17.35 Za družino — 19.30 Očka je najboljši — 20.05 Gledališki prenos.

Četrtek, 3. 11.: 19.30 Sport — 20.20 Belgijske znamenitosti — 20.55 „Nihče ni kot drugi“, televizijska igra.

Petek, 4. 11.: 19.30 „Smem prositi, gospa supruga“

RADIO PROGRAM

plena šola za stare zakonce — 20.20 „Zveneči bobni“, tajnosti črnega kontinenta — 20.45 Živo veselje — 21.30 „Tako daleč je“, kriminalna igra.

Sobota, 5. 11.: 19.30 Srečanje v kavarni — 20.20 „Oh ti sorodniki“, veseloigra.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 29. oktober:

5.00 Dobra jutro — 8.05 Glasba ob delu — 8.35 Slovenski samospevi — 8.55 Radijska šola — 10.15 Iz opernih in koncertnih dvoran — 11.30 Pianirski tednik — 12.00 Pesmi jugoslovanskih narodov — 12.15 Kmečki nasveti — 13.50 Dvospevi iz francoskih oper — 14.20 Sport in športniki — 14.35 Voščila — 15.40 S knjižnega trga — 17.45 Pozdrav z gora — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.15 Akademski pevski oklet — 18.45 Okno v svet — 20.00 Narodne in domače melodije.

Nedelja, 30. oktober:

6.00 Jutranji pozdrav — 7.35 Godba na pihala — 8.47 Otroške pesmi — 10.00 Še pomnite, tovariši! — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vas — 13.45 Koncert pri vas doma — 14.15 Voščila — 16.20 Za nedeljsko popoldne — 17.10 Peli so jih mati moja — 18.30 Operne uverture — 18.45 Trio Slavka Avenika — 20.05 Izberite melodije tedna — 21.00 O Verdiju in njegovem delu — 22.15 Plas ob radijskem sprejemanju.

Ponedeljek, 31. oktober:

5.00 Dobra jutro — 8.05 V deželi Miguela Cervantesa — 8.42 Zabavni zvoki — 9.20 Iz komičnih oper — 10.15 Od polke do calypsa — 11.00 Zvočna mavrica — 11.30 Za otroke — 12.00 Veseli hribovci — 12.15 Radijska kmečka univerza — 14.15 Jugoslovanske radijske postaje pozdravljajo slovenske poslušalce: radio Skopje — 14.35 Voščila — 16.00 Operne melodije — 17.15 Sotermj na pot — 18.00 Športni tednik — 18.50 Clovek in zdravje — 20.45 Kulturna tribuna — 21.00 Kvin'et Jožeta Kampiča.

Torek, 1. november:

6.00 Pesem mrtvih proletarcev — 6.10 Lepe melodije — 7.15 Partizanski zbori — 8.00 Mladinska radijska igra — 9.00 Melodije slovesa — 10.00 Da bi drugi živeli — 11.00 Simfonični koncert — 12.30 Zbori in ansambli iz oper — 13.30 Slovenske narodne pesmi — 15.45 Mati joče nad mrtvim sinom — 16.00 Reportaža z žalnih svečanosti — 17.34 Partizanske pesmi — 17.56 Glasba iz filma „Dolina miru“ — 18.15 Tragične ljubezni — 20.00 Jugoslovanske zborovske skladbe — 20.30 Glasovi, ki so utihnil — 22.50 Narodne žalosne (literarna oddaja).

Sreda, 2. november:

5.00 Dobra jutro — 8.05 Mladina poje — 9.00 Jezikovni pogovori — 10.15 Iz oper Bellinija, Donizettija in Rossinija — 11.30 Za cilbano — 12.00 Logarski fantje — 12.15 Radijska kmečka univerza — 13.30 Klavirske skladbe Franca Liszta — 14.05 Radijska šola — 14.35 Koroške narodne pesmi — 15.45 Radijska univerza — 16.00 Koncert po željah poslušalcev — 17.45 Jazz na koncertnem odru — 18.00 Kulturna kronika — 18.45 Pozdrav z gora — 20.00 „Fidelio“, Beethovnova opera — 22.30 Ameriške popevke.

Četrtek, 3. november:

5.00 Dobra jutro — 8.35 Zbor Madrigalistov iz Celovca — 8.55 Radijska šola — 10.15 Popevke se vrtijo — 11.00 Melodije iz Španije — 12.15 Kmečki nasveti — 12.25 Arije iz romantičnih oper — 14.34 Voščila — 15.40 Iz svetovne književnosti — 16.15 Pesnikova ljubezni in življenje — 17.15 Turizem in melodije — 18.00 Iz Puccinijeve opere „Tosca“ — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 22.15 Po svetu jazza.

Petek, 4. november:

5.00 Dobra jutro — 8.05 Emil Adamič: Koroška suita — 8.30 Od Beograda do Moskve — 9.40 Za mlade ljubitelje glasbe — 11.00 Iz Mozartovih oper — 11.30 Clovek in zdravje — 11.40 S popevkami čez kontinente — 12.00 Pesmi iz Vojskove — 12.15 Radijska kmečka univerza — 12.25 Ritmi Latinske Amerike — 12.40 Domači napevi izpod zelenega Pohorja — 14.05 Radijska šola — 14.35 Koroške narodne pesmi — 15.45 Radijska univerza — 16.00 Koncert po željah poslušalcev — 17.45 Jazz na koncertnem odru — 18.00 Kulturna kronika — 18.45 Pozdrav z gora — 20.00 „Fidelio“, Beethovnova opera — 22.30 Ameriške popevke.